

Hazai „jó gyakorlatok” a pedagógusképzés gyakorlati elemeinek megújítására

SZERZŐK:

PREKOPA DÓRA

SERESNÉ BUSI ETELKA

TÓKOS KATALIN

A tanulmány célja, hogy áttekintse, elemezze és az ún. „jógyakorlatok” szempontjából bemutassa a hazai közismereti tanárképzésben a gyakorlatokhoz kapcsolódó megoldásokat, rendszereket. Az elemzés során az intézmények által az interneten közzétett dokumentumokat, segédleteket, honlapokat vettük alapul és az intézményi specialitásokra fókuszáltunk.

1. Dokumentumok, jógyakorlatok

1.1. Források és szempontok

Munkacsoportunk egy szempontrendszert dolgozott ki, amelyek mentén vizsgáltuk az egyes intézmények (egyetemek és gyakorlóiskoláik) hozzáférhető, tanárképzési gyakorlatokkal kapcsolatos dokumentumait. Ezeket rendszereztük a jógyakorlatok szempontjából is.

Az intézményi sajátosságokat a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem, a Károli Gáspár Református Egyetem, a Pécsi Tudományegyetem a Szegedi Tudományegyetem, az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, a Pannon Egyetem, a Nyugat-Magyarországi Egyetem, a Miskolci Egyetem és a Debreceni Tudományegyetem tanárképzési dokumentumai alapján gyűjtöttük össze.

A dokumentumok feltárása során két utat követtünk. Egyrészt az adott intézmények és gyakorlóiskoláik honlapjairól indulva a gyakorlatokról szóló linkeken keresztül jutottunk el a kérdéses dokumentumokhoz, másrészt keresőszavak alapján (segédlet, útmutató tanítási gyakorlathoz, tanítási gyakorlat feladatai, tanári kompetenciák fejlesztése, iskolai gyakorlat, összefüggő gyakorlat, iskolai gyakorlat szabályozásgyakorlóiskola, útmutató, ajánlás, segédanyag tanítási gyakorlathoz). A feldolgozott dokumentumok körébe minden olyan dokumentumot bevontunk, melyek az interneten hozzáférhetőek voltak.

1.1.1 A hallgatóról való gondolkodás és a dokumentumok

Elmondható, hogy egészen eltérő anyagok, segédletek, útmutatók érhetők el az egyes egyetemek (és gyakorlóiskoláik) honlapjain: más - más elemeket bontanak ki részletesen, eltérő hangsúlyokat alkalmaznak tanárképzési gyakorlataik árnyalására. Azonban ezek a dokumentumok (még a megfigyelési szempontsorokat tartalmazók is) indirekt módon számos üzenetet tartalmaznak arra vonatkozóan, hogy hogyan vélekednek a képzők a pedagógiai munkáról, vagy a tanárrá válás folyamatáról. A hallgatók munkáját segítő, támogató segédletek műfajilag sokszínűek (az adminisztrációs anyagoktól kezdve a kompetenciák és dokumentumok kapcsolatát taglaló anyagokon és a különböző gyakorlattípusokról és a portfólióról szóló tájékoztató anyagokon, óravázlatokon keresztül az értékelési szempontsorokig).

A különböző megoldásmódokat elemezve azt láthatjuk, hogy a hallgatóról, a hallgatók tanulási folyamatairól való gondolkodás szempontja nagyban meghatározza a gyakorlat több szegmensét (alkalmazott tevékenységek, a képzés során adott támogatás jellege és módszerei, értékelési módok stb.).

Jellemző, hogy a szabályozóbb, a feladatokat határozottabban körülírók is figyelnek a választás lehetőségére és az egyéni fejlődésre a gyakorlatok szervezése során, melyek reflektálását, saját elemzését is kéri a hallgatóktól.

Folyamatosan előkerülő kérdés, hogy mennyire valósulhatnak meg az egyéni igények, fejlődési útvonalak, szükségletek, ezeket fontosnak tartják-e a gyakorlatban résztvevő támogató személyek, és hogyan tudják támogatni, megalapozni. Megnyugtató látni, hogy a hallgatók aktivitására, feladatokon keresztüli tanulására való építkezés jellemzi a legtöbb

tanárképző intézményt, azonban különböző mértékben biztosítják az önállóságot, az autonómiát, és a gyakorlatok során a felelősségvállalás is különböző mértékben gyakorolható, élhető meg.

1.1.2 „Jógyakorlatok” és kritériumok

Az egyes intézményi gyakorlatok áttekintése és elemzése során az ún. „jógyakorlatok” körében való megjelenítésnek a következő kritériumait határoztuk meg:

- támogatja a hallgatót, a hallgató egyéni fejlődését, a tanári pályán való haladását
- rendszerben gondolkodik
- hangsúlyosan figyel a kommunikációra, a tanárképző intézmény partnereivel való kapcsolat építésére, minél együttműködőbbé tételére
- kompetenciákban, tanulási eredményekben gondolkodik
- részletes, árnyalt segédanyagokat fejleszt és tesz hozzáférhetővé
- saját szempontokat, hangsúlyokat ragad meg, amivel vagy térsége vagy a felsőoktatási képzőhely egyediségét, sajátosságait hangsúlyozza, ezáltal az adaptívabb választást segíti (akár a képződés helyének kiválasztásában).

2. A felsőoktatási képzőhely és gyakorlóiskola: kapcsolat és kommunikáció

2.1. A felsőoktatási képzőhelyek honlapjai a hallgatók megszólításában, a gyakorlatokról szóló információk megosztásában

Az egyes felsőoktatási képzők különböző módon teszik elérhetővé tanárképzésükkel, gyakorlataikkal kapcsolatos dokumentumaikat. A Károly Gáspár Református Egyetem honlapján legfőképpen mintatanterveket és általános információkat találhatunk a tanárképzésről¹. A Pázmány Péter Katolikus Egyetemen jól kiemelt struktúrában, könnyen elérhetjük a gyakorlatról szóló információkat és az egyes szakok szakspecifikus jellemzőit is².

A tanárképzés leírásának, a hallgatói tájékoztatásnak részletes, komplex módjait találjuk az ELTE PPK³ és a Debreceni Egyetem⁴ oldalán is. Részletes struktúrával, számtalan tájékoztatóanyaggal bemutatva a gyakorlatok rendszerét, a támogatási formákat. A dokumentumok könnyen hozzáférhetőek rendszerük átlátható. Kevésbé színes a honlap megjelenése, de az információkat könnyen el lehet érni.

Nagyon hallgató- és „érdeklődőbarát” (a két célcsoport együttes – talán összemosódó - megcélzásával) az ME honlapja⁵ is. Az olvasók megszólításával is közvetítik a képzőhely számára fontos értékeket, szemléletük legfontosabb „irányvonalait”. A menüből elérhetjük a gyakorlatokról szóló leírásokat, illetve a tantárgyakhoz kapcsolódó anyagokat, bár helyenként kissé nehezen hozzáférhetően, bonyolult elágazásokon keresztül, illetve kevésbé strukturált könyvtári elrendezésben.

A célok megfogalmazásában is meghaladják az egyszerű bemutatkozás keretét. Kétségtelenül a legerőteljesebben körvonalazott környezetbe való beágyazottsággal találkozunk itt. (Elképzelhető, hogy

1 <http://www.kre.hu/btk/index.php/tanarkepzo-koezpont.html>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

2 <https://btk.ppke.hu/kepzesek/osztatlan-tanarkepzes>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

3 <http://www.tanarkepzes.elte.hu/>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

4 <http://tanarkepzes.unideb.hu/>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

5 <http://www.tanarkepzo.hu/>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

másutt is szempont, hogy „miért” képeznek tanárokat és milyen feladatok ellátására szeretnék alkalmassá tenni őket, de a legkonkrétabban itt jelenik ez meg.)

(A következőkben a dőlt betűs kiemelésekkel jeleztük az erre vonatkozó, releváns részeket.)

„Intézetünk elsődleges feladata a Miskolci Egyetemen zajló tanárképzés koordinálása. Ez a felelősségi kör elsősorban a Bölcsészettudományi Karhoz köt bennünket, de az utóbbi években egyre nő a szerepe az egyetem más karaihoz kapcsolódó zenetanár-, földrajztanár- és mérnöktanárképzésnek is. Oktatási tevékenységünknek fontos része a pedagógia alapképzési szakos képzés szervezése, továbbá a pedagógusok szakirányú továbbképzése is. Kiemelt feladatunknak tartjuk, hogy a súlyos gazdasági és szociális problémákkal küszködő észak-magyarországi régió számára képezzünk olyan szakembereket, akik képesek munkájuk során szembenézni a szegénységgel és az etnikai konfliktusokkal, kreatív válaszokat adni az ezekből fakadó kihívásokra. A képzésben központi szerepet kap a hallgatók szociális érzékenységének erősítése, a korszerű, tevékenység-központú módszerek – köztük a Stanford Egyetemen kifejlesztett komplex instrukciós program – alkalmazására való felkészítés és egyáltalán a hallgatók szociális kompetenciáinak fejlesztése.

Kutatási-fejlesztési tevékenységünk ugyancsak ezer szálon kapcsolódik a régióhoz. Sokoldalú kapcsolatot alakítottunk ki a város és a megye oktatási-nevelési intézményeivel. Azt szeretnénk, ha a saját útjukat innovatív módon iskolák, tanodák, kollégiumok, „pedagógiai közösségek mindig maguk mögött tudhatnák a Tanárképző Intézet elkötelezett szakembergárdáját.”⁶

Külön kiemelik a honlapon a kompetenciák különböző módszerekkel való fejlesztését (dráma, kooperatív tanulás, IKT, fejlesztő értékelés, projektek és a „próbatanítás” módszerét. A honlapon a megszólított hallgatók és az érdeklődők számára egyrészt Harry Potter világa és ennek a világnak az üzenetei idéződnek meg, másrészt a tevékeny, környezetében aktív hallgató képe jelenik meg, a gyakorlathoz közeli, önkéntességre épülő aktivitások kapcsán (gyermekvárosban élő gyermekeknek, fogyatékkal élő felnőtteknek szervezett programok).

Nem közismereti tanárképzésben, hanem gyógypedagógiai tanár képzésében pedig megszólítják a hallgatókat, akik praktikus tanácsokat kapnak ahhoz is, hogy milyen módon érdemes teljesíteni a gyakorlatot⁷.

„Tanácsok és általános feladatok a hallgatók számára a gyakorlat sikeres teljesítéséhez

Célszerű lenne, ha olyan osztályban és olyan tantárgyakat tanítana, melyekre az eddigi gyakorlatai folyamán kevés idő jutott. Gyakoroljon olyan egyéb feladatokat is, melyekre eddig nem került sor (családlátogatás, tantestületi feladatok ellátása, minőségbiztosítási programban való részvétel, stb.).

A gyakorlati képzés óra- és vizsgatervéből jól látható, hogy utolsó tanulmányi félévében az összefüggő szakmai gyakorlaton kívül egyéni tanítási gyakorlatot is kell teljesítenie. Kívánatos lenne, ha e kettő

⁶ <http://www.tanarkepzo.hu/udvoztlet>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

⁷ Pedagógiai gyakorlat – Egyéni tanítási gyakorlat, Kaposvári Egyetem Csokonai Vitéz Mihály Pedagógiai Főiskolai Kar, http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CCsQFjAB&url=http%3A%2F%2Fusers1.ml.mindenkilapja.hu%2Fusers%2Fketa%2Fuploads%2Fgyakorlat.doc&ei=dXT5U_-BE4XoalDYgegK&usg=AFQjCNFCeQkxHYMjKweqy55viaJ_3Hc3w&sig2=jw-IVUqcluN4X1dHGqTaw&bvm=bv.73612305,d.d2s, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

egymásra épülne, az egyéni tanítási gyakorlatot követné, mintegy folytatása lenne az összefüggő komplex szakmai gyakorlat.

Az összefüggő szakmai gyakorlatának teljesítésekor ugyanazok az általános feladatok érvényesek minden hallgató számára, melyeket korábban az *egyéni tanítási gyakorlat*-nál már felsoroltunk. A gyakorlóhelyét erre az időszakra tekintse munkahelyének, azaz az iskola házirendjét, hagyományait, szokásait, a pedagógusokra vonatkozó szabályokat igyekezzen betartani, követni! Ennek szellemében vegyen részt aktívan az iskola életében, munkájában!

Amennyiben felkészültnek tartja magát és mentora is javasolja, próbáljon önállóan is tartani foglalkozásokat, órákat, esetleg elláthat felügyeletet óráközi szünetekben, étkezésnél, stb.

Az tantárgyi órák, foglalkozások vezetéséhez nélkülözhetetlen vázlatokat őrizze meg!⁸

A Veszprémi Pannon Egyetem szintén fontosnak gondolja a saját arculat, sajátos tanárképzési öndefiníció megalkotását, melyben az eddigiekhez képest új elemként jelenik meg, hogy részletesen írják a tanárképzésük történeti alakulásáról, hangsúlyainak változásáról is. Ahogy írják a honlapon: „A tanárképzés megőrizte korábbi karakterét, azaz a gyakorlatorientáltságot és a pályaszocializáció kiemelt szerepét.” A pályaszocializációt már a kezdetektől olyan hangsúlyként definiálták, mint ami „jelentősen eltért a hazai pedagógusképző intézmények programjától speciális pályaszocializációs irányultságával”⁹.

Kiemelik azokat a jellemzőket, amelyek az intézményben folyó képzés sajátosságait adják. Ilyen pl. az ÉKP-program szoros, élő kapcsolata a tanárképzésben lévőkkel vagy hogy sajátos nevelési igényű hallgatókkal foglalkozó szakmai programba is bekapcsolódhatnak a hallgatók¹⁰. A tanárképzéshez kapcsolódóan színes tartalmakat találhatunk a honlapon.¹¹ Pl. egy újságot, Tanártájékoztató címmel¹². Fontos, a gyakorlathoz kapcsolódó, azt megalapozó és kiegészítő tevékenységeket szerveznek a hallgatóknak, képzőknek és ezt pl. ebben az újságban meg is osztják:

„Workshopok az osztatlan tanárképzésben

Az osztatlan tanári szakos hallgatók képzésében veszprémi sajátosság a heti rendszerességgel tartott műhelyfoglalkozások (workshopok), amely mindig az adott félév fő tematikai tartalmához kapcsolódik, és célja a pályaszocializáció erősítése. A foglalkozásokat szemeszterenként másfél két napos tréninggel zárjuk. Az őszi félévben a tanári szerep állt a középpontban. Arra törekedtünk, hogy a hallgatók a különböző iskolai situációkat, konfliktusokat a másik oldalról, a tanári nézőpontból is megtanulják szemlélni, s a felmerülő problémákra tudatosan és gyorsan reagáljanak. Pedagógiai

8 Pedagógiai gyakorlat – Egyéni tanítási gyakorlat, Kaposvári Egyetem Csokonai Vitéz Mihály Pedagógiai Főiskolai Kar, [9 <http://tanarkepzo.web.uni-pannon.hu/index.php/hu/a-tanarkepzo-koepontrol>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.](http://www.google.hu/url?sa=t&rc=1&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CCsQFjAB&url=http%3A%2F%2Fusers1.ml.mindenkilapja.hu%2Fusers%2Fketa%2Fuploads%2Fgyakorlat.doc&ei=dXT5U_-BE4XoalDYgegK&usq=AFQjCNFCeQkxHYMJKweqy55viaJ_3Hc3w&sig2=jw-IVUqcluN4X1dHGqTaw&bvm=bv.73612305,d.d2s, (eredeti dok. 9.o.), Letöltés ideje: 2014. 08.27.</p>
</div>
<div data-bbox=)

10 https://tanarkepzo.web.mftk.uni-pannon.hu/images/pdfs/osztatlan_tanari.pdf, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

11 Az egyetem a facebookon is üzemeltet „tanarkepzo.kozpont néven felhasználót, akihez információkért lehet fordulni stb. A facebook felületen naprakészen tájékoztatják a látogatókat a Tanárképző Központ programjairól: Szó esik elsős napokról, konferenciákról, interaktív játékok szervezéséről, filmklub szervezéséről stb., Letöltés ideje: 2014. 08.27.

12 http://tanarkepzo.web.uni-pannon.hu/images/pdfs/tanartajolo_majus_junius.pdf, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

témájú filmek, szituációs gyakorlatok is segítették a témában való elmélyülést. Karácsony előtt másfél napos foglalkozást tartottunk, amelynek elsődleges célja a csoportkohézió erősítése volt, ugyanakkor tematikus, a karácsony köré épülő osztálytermi feladatokkal is megismerkedhettek a hallgatók..

„A TÁMOP 4.1.2.B.2-13/1 „Pedagógusképzés, pedagógus továbbképzés megújítása a Közép dunántúli régióban” támogatásával május 13-ára meghívtuk általános és középiskolai mentortanárokat, hogy megbeszéljük a tanárjelöltek egyéni összefüggő iskolai gyakorlatának tapasztalatait.”¹³

Érdeemes megnézni, hogy a tanárképzésről szóló rövid ismertetőben a gyakorlattal kapcsolatosan mely pontokat emelik ki. Utalnak a legfontosabb kapcsolódási pontjaira, a gyakorlóiskoláikra, folyamatosan hangsúlyozva néhány olyan momentumot, amelyek a képzés sajátos jellegét adják (dólt kiemelések tőlünk).

„az élethosszig tartó tanulás paradigmájának elméleti és gyakorlati megismerése; a tanulás új értelmezése, korszerű tanulás-szervezési módok alkalmazása¹⁴;

„• támogató környezet, családi légkör, work shopok, gyakorlatorientált képzés;

• országos viszonylatban is vezető közoktatási intézményekben eltöltött tanítási gyakorlat (Lovassy László Gimnázium, Vetési Albert Gimnázium, Padányi Katolikus Gyakorlóiskola, Hriszto Botev Általános Iskola);

• hallgatóink a sajátos igényű hallgatókkal foglalkozó szakmai programban már a belépéstől kezdve

• AZ ÉKP-program megismerésének lehetősége, tananyagfejlesztési munkákban való részvétel lehetősége a képzés során.

• minden félévben workshopok keretében van lehetősége a hallgatóknak a tanultak kipróbálására, elmélyítésére és az oktatókkal közös reflexiók megfogalmazására.” osztatlan képzés¹⁵

Az intézmények nagyon különböző szinteken és területeken szólítják meg a hallgatókat. A gyakorlatról való tájékozódás lehetősége több helyen nehezen megoldható, bonyolult elérési útvonalakon keresztül. Tendenciaszerűen az látszik, hogy a szabályozó dokumentumok mellett általában vagy rövid leírások segítik a tájékozódást, vagy éppen ellenkezőleg, nagyobb terjedelmű, komplex dokumentumok, melyek önállóan szerepelnek, s amelyekben az eligazodás hallgatók számára nehezebb.

A gyakorlatokkal kapcsolatban az a megoldás tűnik a legpraktikusabban használhatónak, amely kérdések köre szervezi a tájékoztatást és a leggyakrabban felmerülő problémákra tematikusan próbál válaszokat adni úgy, hogy a képzés különböző szintjein lévő hallgatóknak különböző mélységben szervezi az információt. A kérdésekre adott válaszok mellett a különböző segédanyagok elérhetővé tétele is támogatja a gyakorlatok során tovább alakuló tanári kompetenciákat. A segédanyagok elérhetővé tétele akkor tudja a leginkább támogatni a hallgatókat, ha az anyagokra vonatkozó „használati útmutatók” is rendelkezésre állnak. Így nemcsak önállóan jelenik meg egy-egy dokumentum, hanem a dokumentum céljának, a gyakorlatban elfoglalt helyének, szerepének,

13 http://tanarkepzwob.unipannon.hu/images/pdfs/tanartajolo_majus_junius.pdf, eredeti dok. 5. o., Letöltés ideje: 2014. 08.27.

14 (MA képzés, https://tanarkepzwob.mftk.uni-pannon.hu/images/pdfs/tanari_mesterszak.pdf, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

15 https://tanarkepzwob.mftk.uni-pannon.hu/images/pdfs/osztatlan_tanari.pdf, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

esetlegesen a tanári kompetenciákhoz, tanári feladatokhoz való kötődésnek a magyarázatával, érthetővé téve, hogy hol, milyen pontokon alkalmazhatja a hallgató azokat.

A gyakorlatok leírása és a segédanyagok megosztása mellett fontos irányként kezd megjelenni, hogy az egyes képzők egyrészt szeretnének reagálni régiójuk, közvetlen környezetük kihívásaira, igényeire, másrészt – és az előbbivel összekapcsolódóan – sajátos arculatot határoznak meg, akár a gyakorlatok egyénibb, jellegzetesebb, az adott intézményre jellemzőbb sajátosságainak hangsúlyozásával.

Ezzel kontextust tudnak teremteni a gyakorlat köré, célok, vagy akár profil megfogalmazásával, melynek gyakran az intézményben gyökerező történeti előzményei vannak. A felsőoktatási képzőhelyhez kapcsolódó gyakorlóiskolák is tovább árnyalják a képzőhely arculatát, hiszen nagyon eltérő a gyakorlóiskolák kapcsolódásának szervülése a felsőoktatási intézményhez, és maguk a gyakorlóiskolák is nagyon eltérő arculattal rendelkeznek. A hallgató nézőpontjából lényeges lenne látni, hogy az egyes gyakorlóiskolák hangsúlyosan milyen kompetenciákat tudnak fejleszteni, milyen tanári feladatokra tudnak fókuszáltabban képezni, és akár ezt figyelembe véve segíteni a hallgatót gyakorlóiskolába kerüléskor (egyéni fejlődési útvonalának minél adaptívabb támogatásáért).

2.2. Gyakorlóiskolák és kapcsolatuk a felsőoktatási képzőintézménnyel

A gyakorlóiskolák honlapjainak és az elérhető dokumentumoknak az áttekintése után elmondható, hogy itt is többféle megoldással találkozunk a hallgatók megszólításával, illetve az egyetemekkel való kapcsolat jelzésével kapcsolatban. Van, ahol csak a felsőoktatási intézmény címerével jelzik, hogy kapcsolatban vannak a képzőintézménnyel, több helyen találunk azonban saját segédleteket, a hallgatók támogatására készített dokumentumokat. A hallgatók megszólítása, köszöntése jógyakorlatként, a közös munka megalapozásaként értelmezhető.

A következő táblázatban összefoglaltuk a gyakorlóiskolák „gyakorlóként” funkcionálásának néhány fontos jelzését és példákat hozunk ezekre a megvalósítási formákra:

Gyakorlóiskola	„Jógyakorlatok” a hallgató megszólításában és a felsőoktatási képzőhellyel való kapcsolatra utalásban
Pécsi Tudományegyetem- Illyés Gyula Gyakorlóiskola	Link található a PTE Pedagógusképző Intézete felé. ¹⁶
Debreceni Egyetemi Kossuth Lajos Gyakorlóiskolája	A gyakorlótanítás megkezdésével kapcsolatban lehet olvasni információkat, valamint rövid leírást az osztatlan, illetve a bolognai rendszerű tanárképzésben lévőeknek. Ezen kívül a vezetőtanárok neveit adják még meg. ¹⁷
ELTE Trefort Ágoston Gyakorlóiskola	A tanárképzésről szóló linken a vezetőtanárok nevei, letölthető dokumentumok segítenek a tájékozódásban ¹⁸ .

¹⁶Pécsi Tudományegyetem- Illyés Gyula Gyakorlóiskola, <http://gyakorlo.igyk.pte.hu/>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

¹⁷Debreceni Egyetemi Kossuth Lajos Gyakorlóiskolája, http://www.kiskossuth.unideb.hu/new/?page_id=498, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

¹⁸ELTE Trefort Ágoston Gyakorlóiskola, www.trefort.elte.hu, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

Gyakorlóiskola	„Jógyakorlatok” a hallgató megszólításában és a felsőoktatási képzőhellyel való kapcsolatra utalásban
ELTE Apáczai Csere János Gyakorlógimnázium és Kollégium	Kérdőív a gyakorlótanításról a hallgatók számára, oktatási segédanyagok (pl. aktív táblával kapcsolatban) ¹⁹ .
Nyugat-Magyarországi Egyetem Öveges Kálmán Gyakorló Általános Iskola	A munkaközösségek elemzési sorokat készítettek, ezeket is olvashatjuk a gyakorlóiskola honlapján. A vázlatírás tanításához is van segédlet, tartalmi kritériumokkal, formai követelmények ismertetésével, továbbá a korrekció lépéseinek megadásával ²⁰ .
Pécsi Tudományegyetem 1.számú Gyakorló Általános Iskola	Az 1. számú Iskolában a honlapon ²¹ egy összefoglalót olvashatunk, ami egy tájékoztatás leginkább talán a gyakorlóiskolában tanulók szülei számára arról, hogy mi történik és milyen eredménnyel a hallgatókkal (milyen problémákat észlelnek leginkább a tanárjelöltek munkájában, a szakvezetők kikkel elégedettek stb.). Arról adnak még leírást, hogy milyen céljaik vannak a hallgatókkal kapcsolatban: „Törekszünk a hallgatók rendszerszemléletű gondolkodásának fejlesztésére. A konstruktív tanulásmélelet körébe tartozó eljárásokat, módszereket helyezzük előtérbe a tanítási gyakorlatok során. Bevonjuk őket a kompetenciafejlesztést segítő tanulói tevékenységeiktár készítésébe. Megtanítjuk az IKT-eszközök használatára. A bevezető szakaszban mikrotanításokat kérünk a hallgatóktól. Megismertetjük hallgatóinkkal a tanulói portfóliók készítésének módszerét.”
Eszterházy Károly Főiskola Gyakorló Általános Iskola, Középiskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	Az iskola levélben köszönti, üdvözli hallgatóit a honlapon ²² (teljes levél a 17. mellékletben)
Szegedi Tudományegyetem Ságvári Gyakorló Általános Iskola	Közzé teszik a gyakorló tanításban részt vett hallgatók véleményét ²³ . Visszajelzést kérnek a gyakorlatokra vonatkozóan (konkrét javaslatokra vonatkozó kérdés sajnos nem szerepel, azonban nyíltan vállalják a visszajelzéseket.)

Mindenképpen érdemes megemlíteni azt a kaposvári gyakorlatot, hogy a dokumentumok „együttes használatára”, közös feldolgozására kérik a hallgatót és a gyakorlatvezető tanárt. Együttműködésre,

19 ELTE Apáczai Csere János Gyakorlóiskola és Gimnázium, www.apaczai.elte.hu, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

20Nyugat-Magyarországi Egyetem Öveges Kálmán Gyakorló Általános Iskola <http://gyakorlo.atfk.nyme.hu/index.php/6156/?&L=1>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

21 1.számú Gyakorló Általános Iskola, Pécsi Tudományegyetem, <http://gyak1.pte.hu/hallgatokepzes>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

22 Eszterházy Károly Főiskola Gyakorló Általános Iskola, Középiskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, http://gyakorlo.ekf.hu/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=136&Itemid=294, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

23Szegedi Tudományegyetem Ságvári Gyakorló Általános Iskola, <http://www.sgyak.u-szeged.hu/dokumentumok/hallgkerd10.pdf>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

jelenlétre, a hallgatók támogatására, az önállóság biztosítására vonatkozóan fogalmaznak meg alapelveket („Kérjük, hogy az útmutatót munkájuk során folyamatosan együtt használják!”)²⁴.

A gyakorlóiskolák honlapjait tekintve nagy eltérések mutatkoznak abban, hogy mit közvetítenek a képzőhellyel, illetve a hallgatóval való kapcsolatukról ezek az iskolák. A hallgató nézőpontjából a gondosan felépített, több szempontot érintő honlapok a tanárképzéssel kapcsolatos elköteleződés nagyobb mértékét jelezhetik, illetve biztonságot nyújthat az is, ha az adott felsőoktatási képzőhelyekkel való erősebb beágyazottságnak is teret adnak.

A gyakorlóiskolák és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatoknak, a megindult együttműködéseknek a mindkét fél oldalán való megjelenítése ma még – országszerte - kevésbé valósul meg, miközben a hallgató szakmai fejlődésében is megtermékenyítő lenne, ha azt látná, hogy az elméleti és a gyakorlati képzést nyújtó intézmények építik kapcsolatukat.

3. A gyakorlatok

A rendeletben meghatározott kitételek, szempontok az egyes tanárképző intézmények gyakorlatában természetesen sajátos módon, az egyes képzőhelyek arculatának részeként valósulnak meg. Mindez nemcsak az egyes gyakorlattípusok elnevezésében, hanem tartalmában, hangsúlyaiban is tetten érhető.

Ma a szaktárgyi tanítási, valamint az összefüggő egyéni szakmai gyakorlatokhoz kapcsolódó gyakorlatok vannak általánosan jelen a különböző képzőhelyeken és intézményi sajátosságnak tekinthető, hogyha ezen felül még valamilyen egyéb gyakorlati lehetőséget is beiktatnak, vagy speciális módon megjelenítenek.

A különböző tanárképzési intézmények gyakorlatait tekintve elmondható, hogy egymás mellett szerepeltetik ezeket és a különböző gyakorlatok kapcsán készített feladatok együttesen megjelennek a portfólióban is, de mintha az egymáshoz való kapcsolatuk, egymásra épülésük kevésbé lenne kifejezett vagy kommunikált. Általában nem kidolgozott az „átmenet” hangsúlyozása és kibontása, annak részletezése, hogy hogyan épülnek egymásra a gyakorlatok és milyen relációban vannak egymással.

3.1. A gyakorlatok elnevezései

Ezen kitüntetett alkalmaknak” (ahogy a Miskolci Egyetem hívja a gyakorlatokat) elnevezései tehát eltérőek képzőintézményenként. (Amelyek mögött a már említett tartalmi árnyalatok, különböző hangsúlyok állnak.) Leginkább a gyakorlatok első és második etapjának elnevezése mutat változatosságot, a féléves, 30 kredit értékű gyakorlat általában összefüggő egyéni szakmai gyakorlatként szerepel.

Néhány példa az elnevezésekre:

²⁴ Összefüggő komplex szakmai gyakorlat a Tanulásban akadályozottak pedagógiája szakos hallgatóknak tanulásban akadályozottak (enyhén értelmi fogyatékosok) általános iskolájában (EÁI), Feladatok és útmutató

(a gyakorló hallgató és a szakvezető számára), http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CDgQFjAD&url=http%3A%2F%2Fwww.comeniuspecs.sulinet.hu%2Fadmin%2Fdocs%2Fosszefuggo.komplex.szakmaigyak.tap.mdll11.doc&ei=cXP5U7zoH4XpaN-OgOgK&usq=AFQjCNESKLgULeLU_tLmfP_jnHBqXLI34w&sig2=5X1RdVRn1XxD--u_sdoFeg&bvm=bv.73612305,d.d2s

Letöltés ideje: 2014. 08.27.

- Közoktatási gyakorlat I., II., III. -; Szakterületi iskolai gyakorlat -; Összefüggő szakmai gyakorlat Miskolcon;
- Nevelési-oktatási gyakorlat; Iskolai szakmai és tanítási gyakorlat és Összefüggő egyéni külső tanítási gyakorlat Egerben. 25
- Általános (pedagógiai) gyakorlat („A” típusú gyakorlat), csoportos (tanítási) gyakorlat („B” típusú gyakorlat) és egyéni (összefüggő szakmai) gyakorlat („C” típusú gyakorlat) A Károly Gáspár Református Egyetemen.
- Pályaismereti gyakorlat, Szakterületi csoportos gyakorlat és Egyéni szakmai gyakorlat a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen²⁶
- Pedagógiai, pszichológiai csoportos és egyéni iskolai gyakorlat, Szaktárgyi tanítási gyakorlat, Összefüggő egyéni gyakorlat az ELTE-n²⁷.
- Általános jellegű, nevelési-oktatási (A/1 típusú) gyakorlat, az adott szakhhoz tartozó tárgyak tanításával kapcsolatos (A/2 típusú) gyakorlat és az összefüggő egyéni („vidéki”, B típusú) gyakorlat Debrecenben^{28, 29}

„Csoportos gyakorlat” jelenik meg az SZTE³⁰, a PPKE³¹, a KRE³² és a PTE³³ tanárképzésében, a 60 órás gyakorlat elnevezése az ELTE-n szaktárgyi tanítási gyakorlat³⁴.

4.1. A gyakorlatok közös elemei az egyes felsőoktatási képzőhelyeken

A renDELETEH igazodva a szakmai gyakorlat három gyakorlati irány összességéből adódik össze.

Ebből a szempontból sok közös elemet mutatnak az egyes képzők.

25 ÚTMUTATÓ tanári mesterképzési szakos hallgatók iskolai gyakorlataihoz, Eszterházy Károly Főiskola Tanárképzési és Tudástechnológiai Kar, Eger, 2009. pedtamop412b.pte.hu/index.php?p=downloads&did=69, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

26 <https://btk.ppke.hu/karunkrol/intezetek-tanszekek/vitez-janos-tanarkepzo-kozpont/tanarkepzo-tanszek/tanari-ma-gyakorlatok>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

27 Gyakorlatok, <http://www.tanarkepzes.elte.hu/tanarkepzes-az-elte-n-6-oldal/gyakorlatok-52-oldal/>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

28 Tanítási-pedagógiai gyakorlat, http://tanarkepzes.unideb.hu/media/documents/hagyomanyos_osztatlan_kepzes/tanitasi_gyakorlat.pdf, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

29 Tanári mesterképzési szak tanítási gyakorlatai a Debreceni Egyetemen .

http://tanarkepzes.unideb.hu/media/documents/tajekoztato_fzet_nappali_sszefgg_gyak._2013.pdf, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

30 Szakmai gyakorlat a tanári mesterképzésben a Szegedi Tudományegyetemen.

<http://www.gyakg.u-szeged.hu/jelolt/docs/szabalyzat20100216.pdf>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

31 PPKE - https://btk.ppke.hu/uploads/articles/6309/file/tajekoztato_1.doc, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

32 A ciklusokra bontott, osztott képzésben megvalósuló tanári mesterszakra vonatkozó sajátos rendelkezések, http://www.kre.hu/portal/index.php/component/docman/doc_download/74-tvsz-10-sz-fueggelek-2013-szeptembereben-kezdet-hallgatok-szamar.html?Itemid, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

33 http://mesterkepzes.pte.hu/files/tiny_mce/tajekoztato_tanari_szakgyak2012.pdf, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

34 A tanári mesterszak iskolai gyakorlatai. http://www.trefort.elte.hu/lapok/tanarkepzes/tanariMA_gyakorlat.doc, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

	Az általános (pedagógiai) gyakorlat („A” típusú gyakorlat)	A csoportos (tanítási) gyakorlat („B” típusú gyakorlat)	Az egyéni (összefüggő szakmai) gyakorlat („C” típusú gyakorlat)
célja	A pedagóguspálya megismerésére, általános pedagógiai képességek fejlesztésére irányul, legalább 30 óras.	A gyakorlat az általános tanári és a konkrét szakterületi szakképzés részeként gyakorlati ismeretek és kompetenciák megszerzésére irányul, fontos eleme a munka világával való ismerkedés. A gyakorlat alkalmával a hallgatók jártasságot szereznek a tanítási, tanulási és pedagógiai folyamatok értékelése, fejlesztése és kutatása területén.	Intézményben, felnőttképző intézményben, összefüggően, a képzés utolsó félévében folytatott egyéni szakmai gyakorlat.
támogató személye		gyakorlatvezető tanár irányításával, az adott szakképzettség területén	megbízott gyakorlatvezető mentor és felsőoktatási tanárképző szakember folyamatos irányítása mellett
idő keretek		Szakképzettségenként 60 óra: csoportonként 15 óra hospitálás és hozzá kapcsolódó 15 óra megbeszélés, valamint csoportonként 15 óra megtartása (tervezés-előkészítés, óravetetés)és hozzá kapcsolódó 15 óra megbeszélés(, reflektálás, óraelemzés). a hallgató az egyik szakképzettség tanítási gyakorlatát lehetőség szerint az 5-8., a másikat pedig a 9-12. évfolyamon végzi	szakképzettségenként heti 2-5 óra (maximum heti 10 óra) tanítást/foglalkozást (min. 30 óra dokumentálása kötelező) Az egyéni szakmai gyakorlat közoktatási intézményben töltendő ideje minimum 12 hét.
tevékenységek		hospitálás, az óramegbeszélések, a gyakorlatvezető tanár által tartott órák részfeladataiban való közreműködés Az órákon az egész csoport részt vesz és közös megbeszélés követi a szakvezető/szakmódszertanos oktató irányításával. Tanítási gyakorlatáról naplót vezetnek.	hospitálás a tanítási órán kívüli iskolai feladatok ellátása,

A gyakorlatok alapvető célja, hogy betekintést nyújtsanak az iskolai munka sokszínűségébe, teret biztosítsanak a jelölt számára olyan széles skálájú pedagógiai tevékenységre, amely során felkészül az önálló tanári munkára, a tíz éven felüli korosztály oktatására, nevelésére³⁵.

Emellett lehetővé teszik:

35 Tanári mesterképzési szak tanítási gyakorlatai a Debreceni Egyetemen .

http://tanarkepzes.unideb.hu/media/documents/tajekoztato_fzet_nappali_sszeffgg_gyak._2013.pdf, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

„a megszerzett szaktárgyi, módszertani pedagógiai, pszichológiai ismeretek alkalmazását és az oktató-nevelő munkához szükséges képességek fejlesztését,

a tájékozódást a szaktárgy helyéről a tantárgyak, a műveltségi területek rendszerében,

a tanári munkához szükséges dokumentumok, tankönyvek és segédanyagok, szemléltető eszközök, adminisztrációt szolgáló anyagok megismerését,

a tanítási órára való felkészülést segítő terveknek (tanmenet, tematikus terv, feladatsorok stb.) megismerését és készítésének technikáit,

a tanóra tervezésével, az óravázlat készítésével összefüggő tanári teendőket,

az ellenőrzés, értékelés, osztályozás, mérés elveinek, módjainak megismerését és felelősségteljes gyakorlását,

tapasztalatok és jártasság szerzését a tanórákon végzett általános és célzott megfigyelések feljegyzésében (hospitálási naplóban), az órák elemzésében, saját és mások pedagógiai teljesítményeinek, tevékenységének értékelésben,

a szaktárgy tanórán kívüli tevékenységformáiba (szakkör, verseny, felzárkóztató és tehetségfejlesztő munka, tanulmányi séta, kirándulás, szertárfejlesztés stb.) történő bekapcsolódást,

a tanári részvételt, közreműködést az intézmény pedagógiai programjában, munkarendjében szereplő rendezvényeken (iskolai ünnepélyek, sportnap, diákönkormányzati program, szülői értekezlet, könyvtári munka, munkaközösségi foglalkozások stb.),

az iskola és az egyéb közművelődési intézmények közötti kapcsolat formáinak és tartalmának megismerését, a részvételt az együttműködésben,

a tanítási, pedagógiai gyakorlatok terepet és mentoriális segítséget biztosítanak a tanári képességek fejlődése számára, a pedagógiai önismeret, önértékelés fejlesztésére, azoknak a tanári kompetenciáknak és technikáknak a gyakorlására, amelyekre a jelöltnek a pedagógus pálya során megkülönböztetetten szüksége van és lesz (kommunikáció, kapcsolatteremtés, konfliktusok kezelése, a tudásanyag elemzése, értelmezése, közvetítése, szervező és döntésképeség, empátia, tolerancia, igény a friss információkra).” (Tanári mesterképzési szak tanítási gyakorlatai a Debreceni Egyetemen, 13-14.o.)

4. Sajátosságok, hangsúlyok az egyes gyakorlattípusokban

4.1. Az általános pedagógiai gyakorlat tevékenységei és tartalmi

A fenti közös elemeken kívül számos egyedi megoldással, hangsúllyal találkozhatunk az egyes intézményekben. Sajátos irány a gyakorlatok szervezésében a PPKE modellje³⁶. A PPKE az iskolai gyakorlatok elé hozza a gyakorlattal, a nevelési feladatokkal való találkozást táboroztatás vagy egyéb

³⁶<https://btk.ppke.hu/karunkrol/intezetek-tanszekek/vitez-janos-tanarkepzo-kozpont/tanari-ma-gyakorlatok/tanari-ma-gyakorlatok/palyaismereti-gyakorlat>,
Letöltés ideje: 2014. 08.27.

hosszabb volumenű nevelési tevékenységbe való bekapcsolódás útján az általános (pedagógiai) gyakorlatokon belül. (Fontos kitételük, hogy nem jöhet szóba oktatási tevékenység, kifejezetten nevelési fókuszú programokról van szó.) A tantárgyleírás szerint az alkalmasságot akarják fejleszteni, illetve a hallgatóknak meg kell figyelniük, hogy „milyen hatást gyakorol saját személyiségük a gyerekekre”, de nem derül ki egyértelműen, hogy a hallgatóknak is be kell-e a képzés ezen pontján nevelői jellegű feladatokat tölteniük, vagy ez inkább még a részvétel, megélés, megfigyelés aspektusait erősíti. Ebben a felépítésben egy komplex nevelési helyzettel, folyamattal találkozhatnak először a hallgatók és ennek a rendszerét ismerik meg. Később ebbe illeszkedik, hogy a saját szaktárgyuk tanítását tapasztalják meg, majd az összefüggő gyakorlat során már tudatosan mélyítik el tevékenységeiket. Kevésbé jellemző, hogy egy teljes folyamatba kellene bekapcsolódnia még „első gyakorlatként” a hallgatóknak, általában inkább vagy „elkülönülő” elemeket, bizonyos tevékenységet végeznek, gyakorolnak a hallgatók vagy egy kurzus keretében fejleszteték- tréningyszerűen-fókuszáltan képességeiket.

Második része ennek a bevezető gyakorlatnak a hospitálás segítése különböző szempontokkal, támogató szempontsorokkal, ívekkel.³⁷ Ebben is sokszínű tevékenységeket kínálnak: az iskolában működő szakkör, felzárkóztatás vagy egyéb tanórán kívüli foglalkozás szervezésében és vezetésében való részvétel³⁸ pl. (kiránduláson, korrepetáláson, napközi foglalkozáson, a tehetséggondozásban), szülői, nevelőtestületi, munkaközösségi vagy egyéb iskolai értekezleten való részvétel (sőt, még szerepelés is), megfigyelések, interjúk készítése, kérdőíves vizsgalapok végzése. (Ezt további ötletekkel segítik a következő szempontok alapján: benyomások megfogalmazása az iskoláról (az épület hangulatáról, tárgyi kultúrájáról, és az ott dolgozók, tanulók egymás közti viszonyairól), illetve benyomások rögzítése a szünetekről (időtartama, programjai, tevékenységek a tanárok és a diákok számára)³⁹.

Az ELTE-n az általános pedagógiai gyakorlatokhoz tartozó tevékenységek a pedagógiai és a pszichológiai kurzusokhoz tartozó iskolai feladatok: például tanulók, tanulócsoporthoz, tanárok megfigyelése, tanulókkal, tanárokkal interjú vagy kérdőív készítése, elemzése értékelése, iskola működésének vizsgálata, stb. Ide sorolódnak az önálló, képességfejlesztő kurzusok, melyek az egyetemen folynak, tréning jellegűek (az első tréning hangsúlya az önismeret, a személyes hatékonyság fejlesztésén van, míg a második tréning konkrétan a pedagógusi munkához kapcsolódó készségek, helyzetelemzési készség, probléma megoldási módok fejlesztésében nyújt segítséget). A reflektív gyakorlat már az iskolai tanítási gyakorlat során átélt élményekre alapul⁴⁰

Egerben a Nevelési-oktatási gyakorlat keretein belül az általános tanári kompetenciák kerülnek a középpontba a pedagógus pálya „teljesebb megismerésével”, a gyermek- és önismeret fejlesztésével.

„Elvégzendő feladatok az órarend szerinti heti 3 órában:

37 Az egyik ilyen íven aszerint kell visszajelzést, reflexiót készíteniük a hallgatóknak a nem szakos óra megfigyelésére vonatkozóan, hogy „mi tetszett nekik”, „mit csinálnának másképpen”, illetve hogy milyen „órai történések” voltak.

38 A Pályaismereti gyakorlat II. része, [https://btk.ppke.hu/uploads/articles/.../palyaismereti_gyakorlat_II\(1\).doc](https://btk.ppke.hu/uploads/articles/.../palyaismereti_gyakorlat_II(1).doc), Letöltés ideje: 2014. 08.27.

39 Hoffmann Rózsa – Somogyi-Tóth Katalin: Útmutató tanárjelöltek iskolai pedagógiai gyakorlatához és a tanári szakdolgozathoz, 7-8.o. - <https://btk.ppke.hu/uploads/articles/7578/file/utmutato.doc>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

40 Pedagógiai, pszichológiai csoportos és egyéni iskolai gyakorlat, <http://www.tanarkepzes.elte.hu/tanarkepzes-az-elte-n-6-oldal/gyakorlatok-52-oldal/milyen-tipusu-gyakorlatok-vannak-a-tanari-kepzesben-es-hol-lehet-ezeket-elvegezni/pedagogiai-pszichologiai-csoportos-es-egyeni-iskolai-gyakorlat/>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

Alsó, felső tagozaton, valamint középiskolai osztályban minimum 2-2 óra hospitálás. Ezen belül tanuló- és tanulói konfliktusok megfigyelése.

A látottak megbeszélése, felkészülés a következő hospitálásra.

Tanulókkal kapcsolatos dokumentumok elemzése.

Mikrotanítás előkészítése, mikrotanítás, megbeszélés.

Portfolió-építés nyomon követése, segítése.

Szabadidős tevékenység, fejlesztő, tehetséggondozó foglalkozás látogatása.

Interjú pályakezdő és tapasztalt pedagógussal.

Anamnézis felvétele egy tanulóval.

Az intézmény külső kapcsolatai – dokumentum–elemzés.

Tanuló- és tanulói konfliktusok megfigyelése”⁴¹

Debrecenben az általános jellegű (A/1 típusú) gyakorlat keretében a jelöltek megismerik a tanári munka mindennapi teendőit, az iskola működésének keretfeltételeit, pedagógiai programját és a tanári munka extrakurrikuláris összetevőit⁴². Megismerkednek az intézmény munkáját meghatározó dokumentumokkal, az osztályfőnöki munka területeivel, az iskolai adminisztrációval, a tanórákon kívüli tevékenységformákkal, alternatív ismeretszerzési módokkal, az infokommunikációs technológiák modern alkalmazási lehetőségeivel, a szülői kapcsolattartás, a kommunikáció különböző módjaival, az értékelés formáival, stb. Az ismereteket előadások, óralátogatások és a vezetőtanárakkal folytatott megbeszélések során sajátíthatják el. A Károly Gáspár Református Egyetemen a pályaismereti, gyermek- és önismereti, konfliktuskezelési módszerek, iskolalátogatások, óramegfigyelések és elemzések, valamint mikro-tanítás tartoznak ehhez a gyakorlathoz⁴³.

Általában véve elmondható, hogy az egyes felsőoktatási képzőhelyek különböző formákban és eltérő tevékenységekkel kínálják meg a hallgatót az általános pedagógiai gyakorlat keretein belül. Hol egészen különálló gyakorlatként, hol az egyes pedagógiai- pszichológiai kurzusokba építten. Különálló gyakorlatként a hangsúly a gyerekekkel való kapcsolat első megtapasztalásán, a pedagógiai folyamatok megélésén van; míg ha egyes kurzusokba épül be, akkor főképpen a pedagógiai folyamat kívülről való megfigyelése és reflektálása kapcsolódik hozzá, így építve a tanári attitűdöket, szerepeket.

Mindenképpen érdemes lenne a hallgatók számára is egyértelművé tenni, hogy milyen további gyakorlati feladatokat alapol meg az adott gyakorlat (még ha nem is külön gyakorlatként fogalmazódik

41 Útmutató tanári mesterképzési szakos hallgatók iskolai gyakorlataihoz, Eszterházy Károly Főiskola Tanárképzési és Tudástechnológiai Kar, pedtamop412b.pte.hu/index.php?p=downloads&did=69, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

42 tanarkepzes.unideb.hu/ugyintezes/tanitasi-gyakorlat.html, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

43 A tanári mesterszakra vonatkozó sajátos rendelkezések, KRE, http://www.google.hu/url?sa=t&rc=j&q=&escr=s&source=web&cd=9&cad=rja&uact=8&ved=0CF8QFJAI&url=http%3A%2F%2Fwww.kre.hu%2Fportal%2Findex.php%2Fcomponent%2Fdocman%2Fdoc_download%2F49-tvsz-10-sz-fueggelek-tanari-mesterkepzesre-vonatkozo-specialis-rendelkezesek-2012-szeptembereben-kezdet-hallgatok-szamara-2012-12-13.html%3FItemid%3D&ei=CEJ3U9XAF4_74QTH9ID4Aw&usq=AFQjCNFBTVKhDAADQlcAXdK73_4t96MKNw&sig2=cVg2lzmCLhFZzgcGfItE6A, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

13.html%3FItemid%3D&ei=CEJ3U9XAF4_74QTH9ID4Aw&usq=AFQjCNFBTVKhDAADQlcAXdK73_4t96MKNw&sig2=cVg2lzmCLhFZzgcGfItE6A, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

meg az adott felsőoktatási képzőhelyen) és hogyan illeszkedik, készíti elő a további gyakorlatokat. A hallgatók számára mindenképpen tanulságos előrevetíteni, hogy az egyes feladatok (pl. az iskolai dokumentumokkal való megismerkedés, a hospitálásból származó tapasztalatok elemzése, megbeszélése vagy az infokommunikációs technológiák alkalmazásainak megismerése) később milyen módon „használhatóak fel” gyakorlataik során, illetve milyen módon színterjednek. Pl. ha csoportos gyakorlaton megjelennek ugyanezek a területek, akkor miben fognak különbözni, mélyülni az általános pedagógiai gyakorlat feladataihoz képest.

4.2. A csoportos tanítási gyakorlat tevékenységei

A tanításhoz szorosabban és tágabban is kapcsolódó tevékenységek színes képe rajzolódik ki az egyes felsőoktatási képzőhelyek kínálatában. Az iskolai tanulást támogató környezetének megismerésétől a taneszközök készítésén keresztül a tanár kollegákkal való megismerkedésig. Új és hangsúlyos elem mindenütt a tanulók értékelésében való fejlődés támogatása. A csoportos tanítási gyakorlat kapcsán visszatérő elem az általános pedagógiai gyakorlathoz képest a hospitálás elemzése. Kevésbé derül ki, hogy miben más, mint az általános pedagógiai gyakorlat esetében, milyen eredményeket várunk tőle. Az együttműködés legerősebb megtapasztalásának helye lehet az együtt tanítás, ennek lehetősége is megjelenik egyes képzőhelyeken. A következőkben az egyes felsőoktatási intézmények sajátosságait mutatjuk be a csoportos gyakorlattal kapcsolatos tevékenységek kapcsán.

Az ELTE-n a gyakorlat célja a féléves önálló gyakorlat előkészítése a hallgatók szakmódszertani tapasztalatainak bővítésével, miközben a hallgatók fejlődnek a tanulói teljesítmények értékelésében, valamint a pedagógiai megfigyelések pontossága, az elemzőképesség terén is.⁴⁴ A Szegedi Tudományegyetem képzési leírása is ezt a célt fogalmazza meg kiegészítve azzal, hogy a gyakorlat általános célja, hogy „a hallgatók későbbi munkájuk hatékonysága érdekében alapszabványt szerezzenek a tanítási és tanulási, illetve nevelési folyamatok értékelésében, fejlesztésében és kutatásában”.⁴⁵ A PPKE megfogalmazása szerint a szakterületi csoportos gyakorlat átmenetet képez a pedagógiai, pszichológiai, szakmódszertani tanulmányok, a pályaismereti gyakorlat és a féléves egyéni szakmai gyakorlat között.⁴⁶ Debrecen pedig „az alkalmasság bizonyítását” is várja a csoportos gyakorlattól.⁴⁷

Felsőoktatási intézmény	sajátos feladatok, hangsúlyok, jellemzők, kifejezetten az adott helyen említett tevékenységek
PPKE	<ul style="list-style-type: none"> • a gyakorlótanítás ideje alatt vagy azt követően még további 5 óra ill. foglalkozás látogatása (köztük természettudományos tárgyakból is)⁴⁸ • közös óratartás – hallgatótárrsal való kipróbálás

44 http://www.trefort.elte.hu/lapok/tanarkepzes/tanariMA_gyakorlat.doc, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

45 <http://www.u-szeged.hu/tanarkepzes/tanitasi-gyakorlat/szakmai-gyakorlat-tanari>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

46 <https://btk.ppke.hu/karunkrol/intezetek-tanszekek/vitez-janos-tanarkepo-kozpont/tanari-ma-gyakorlatok/tanari-ma-gyakorlatok/szakterületi-csoportos-gyakorlat>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

47 Tanárképzés, Debreceni Egyetem Tudományegyetemi Karok, <http://tanarkepzes.unideb.hu/ugyintezes/tanitasi-gyakorlat.html>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

48 A csoportos gyakorlat leírása, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Tanárképző Intézet, [https://btk.ppke.hu/uploads/articles/8748/file/csoportos\(1\).doc](https://btk.ppke.hu/uploads/articles/8748/file/csoportos(1).doc), Letöltés ideje: 2014. 08.27.

Felsőoktatási intézmény	sajátos feladatok, hangsúlyok, jellemzők, kifejezetten az adott helyen említett tevékenységek
	<ul style="list-style-type: none"> • az osztályfőnöki munkában, a tanterv- és tankönyvkiválasztásban, a közösségi nevelésben, a pedagógiai program megalkotásában való részvétel • a nem szakos hospitálásokon (25 óra) vezessen a tanárjelölt összesítést hospitálásairól • mindkét szaktárgyának tanítása
(ELTE, PPKE, PTE)	<ul style="list-style-type: none"> • a tantárgyhoz kapcsolódó <i>taneszközök</i> megismerése és alkalmazása (esetleg készítése)^{49, 50, 51}
ELTE	<ul style="list-style-type: none"> • a gyakorlatot vezető tanár tantárgyi programjának, a szaknak megfelelő szakmai munkaközösség munkájának, a gyakorlatban részt vevő osztályoknak és a látogatandó órák anyagának megismerése • a terepismeret megszerzése, a tanulócsoporthoz való megismerése (más szakos órán is látogatás), az osztályfőnök megismerése • az iskola világával való ismerkedés a szaktárgyi munkával kapcsolatos iskolai egységeken, munkaközösségeken, szertárak, könyvtár megismerésén keresztül, • a munka világával való ismerkedés • vezetőtanárán kívül más iskolai tanárokkal való kapcsolat felvétele • a gyakorlat végén visszajelzés a tanítási gyakorlatról a vezetőtanár számára⁵².
SZTE	<ul style="list-style-type: none"> • tanítási órán kívüli szakmai munka a vezetőtanár javaslata és saját választása szerint. • a vezetőtanár által adott szempontok alapján óramegfigyelések, ezekhez kapcsolódva kötelező jegyzetkészítés (melyet az órát tartó tanár ellenjegyez)
DE	<ul style="list-style-type: none"> • tanári munka megfigyelése, elemzése
EKTF	<ul style="list-style-type: none"> • előkészítő, szak- és megbeszélő órán való aktív részvétel • a szakvezető tanár, valamint csoporttársak óráinak hospitálása • a félév során minimum 2 óra tanítása csoport előtt • Ezen kívül kéthetes összefüggő gyakorlat a félév során, ami alatt hospitál, és maximum 11 órát tanít⁵³.
KRE	<ul style="list-style-type: none"> • Egy-egy óra több hallgató által való vezetése, kiscsoportos oktatás (team-teaching) formájában (azonban egyénenként min. 3 önállóan megtartott tanóra kötelező⁵⁴).

49 A tanári mesterképzési szak szaktárgyi tanítási gyakorlata - https://tanulmanyi.pk.elte.hu/TMA_szaktargyi_gyak, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

50 Tanári mesterképzési szak, PTE, <https://www.tr.pte.hu/etr3/Tanterv.aspx?tanterv=10&kprid=2763>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

51 A csoportos gyakorlat leírása, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, [https://btk.ppke.hu/uploads/articles/8748/file/csoportos\(1\).doc](https://btk.ppke.hu/uploads/articles/8748/file/csoportos(1).doc), Letöltés ideje: 2014. 08.27.

52 A tanári mesterképzési szak szaktárgyi tanítási gyakorlata - https://tanulmanyi.pk.elte.hu/TMA_szaktargyi_gyak, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

53 Iskolai szakmai és tanítási gyakorlatok leírása, EKTF, pedtamop412b.pte.hu/index.php?p=downloads&did=69, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

54 A tanári mesterképzési szak szaktárgyi tanítási gyakorlata - <http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCEQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.kre.hu%2Fportal%2Findex.php%2Fcomp>

Felsőoktatási intézmény	sajátos feladatok, hangsúlyok, jellemzők, kifejezetten az adott helyen említett tevékenységek
	<ul style="list-style-type: none"> • A hospitálások óraszámába csoport tagjai által megtartott órák megfigyelése is beleszámítható, maximum 10 óra erejéig. • A gyakorlat adminisztrálása munkanapló segítségével történik (idevágó dok. 3-4.o.), telejs anyag az 1. számú mellékletben).

Debrecenben „az iskolai élet, a tanári feladatok helyszínen és működésében való megismerését” kívánják segíteni, „a ma igen sokszínűvé lett iskolavilág általánosabb szabályozóit, elveit is megismerteti a jelölttel a praxis szemszögéből”, ezért kiegészítő ismeretekként kínálja „Az iskolai élet működését meghatározó jogszabályok és a munkavállalás jogi feltételeit”, a „Minőségbiztosítást” és „Az osztályfőnök tevékenységét”. Lebontják az egyes - vezetőtanár által tartott - felkészítéseket, óraszámra és témára is. A táblázatból egy részletet közlünk, a teljes a 2. mellékletben található.

3. Blokk: A tanár szerepei (5 óra)					
Témák/ Formák	Előadó	Csoportos elméleti tájékoztató	Csoportos gyakorlat	Óraszám	Az ellenőrzés módja
A tanár programalkotó, adminisztrációs szerepei	vezetőtanár	*		2	aláírás
Felzárkóztatás, tehetséggondozás	vezetőtanár	*		2	aláírás
A szülők - tanárok találkozásai	vezetőtanár	*		1	aláírás
4. Blokk: Gyakorlati feladatok (19 óra)					
Iskolai retorika, a tanítás nyelve	vezetőtanár	hospitálás és megbeszélés	*	2	aláírás
Az osztályfőnöki óra	osztályfőnök	hospitálás	*	1	aláírás
A diákönkormányzat eseményei		hospitálás és megbeszélés	*	2	aláírás

onent%2Fdocman%2Fdoc_download%2F49-tvsz-10-sz-fueggelek-tanari-mesterkepzesre-vonatkozo-specialis-rendelkezesek-2012-szeptembereben-kezdett-hallgatok-szamara-2012-12-

13.html%3FItemid%3D&ei=A9n3U9PqFoHT7AaBsYA4&usg=AFQjCNFBTVKhDAADQlcAXdK73_4t96MNKw&bvm=bv.73612305,d.ZGU, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

A tanár-diák kapcsolat		hospitálás és megbeszélés	*	3	aláírás
Szülői értekezlet	vezetőtanár	hospitálás	*	1	aláírás
Ifjúságvédelmi feladatok és/vagy mentálhigiénés tréningek	az igazgató megbízottja	gyakorlat és megbeszélés	*	2	aláírás
Az ellenőrzés és értékelés formái a tanítási órán	vezetőtanár	hospitálás és megbeszélés	*	2	aláírás
A munkafolyamat megszervezése a tanórán (figyelem, fegyelem)	vezetőtanár	hospitálás és megbeszélés	*	3	aláírás
Konfliktushelyzetek kezelése a tanórán és a tanórán kívül	vezetőtanár	hospitálás és megbeszélés	*	3	aláírás

(Az egyéni, vidéki gyakorlathoz is rendelkezésre áll ilyen táblázat, a 3. mellékletben található)

Az ELTE pedig a következőket kínálja megalapozásul: gyakorlatindító tájékoztató (1 óra), előhospitálás (min. 5 óra), konzultáció az osztályfőnökkel, vagy osztályfőnöki óra látogatása (1 óra), előkészítő és tanítás utáni megbeszélés (min. 10 óra), módszertani bemutató, annak megbeszélése, szertári vagy könyvtári munka (1-2 óra), szaktárgyi, nem a vezetőtanár által tartott óra látogatása, megbeszélése (2-5 óra), más szakóra látogatása a jelölt által tanított osztályban (1-5 óra), utóhospitálás, vagy a jelöltársak óráinak, vizsgatanításának látogatása (1-3 óra)⁵⁵.

Összességében is elmondható, hogy kevésbé konkrétak a leírások tekintetben, hogy az egyes tevékenységek sikerét milyen mutatók jelzik, és nem mindig egyértelmű az sem, hogy mikor mondhatjuk el, hogy egy adott kompetencia egy specifikus feladaton keresztül fejlődött. Ezek konkrétabb kifejtése a hallgatók értékelését is segíti és a hallgatók saját fejlődésének reflektálását is támogatja.

Érdeemes lenne egyértelművé tenni azt is, hogy a felsorolt tevékenységek közül melyek azok, amelyeket a hallgatónak valóban teljesítenie kell, illetve már itt érdemes lenne minden képzőintézményben jelezni, hogy milyen módon kell ezeket bizonyítani, igazolni.

Fontos kérdés, hogy mi történik abban az esetben, ha a hallgató önhibáján kívül nem tudja megtapasztalni az egyes pedagógiai helyzeteket. Hova fordulhat ezzel a problémával, illetve milyen módon lehet már a folyamatba építeni azt, hogy ne is fordulhasson elő, hogy pl. nem beszélget a tanáriban a kollegákkal.

A gyakorlatok tevékenységeiről olvasva és gondolkodva megjelenik az „alkalmasság” sikamlós kérdésköre is, melyre vonatkozóan ennél a gyakorlatnál már kaphatunk fogódzókat, azonban kritériumok és eljárási módok általában nem társulnak ahhoz, hogy mi a teendő, ha valahol az „alkalmatlanság” jeleit fedeznék fel.

4.3. Az egyéni összefüggő tanítási gyakorlat tevékenységei, tartalmi

Az egyéni gyakorlatok a tanórai tanulásszervezés hangsúlyai mellett a tágabban vett tanulás támogatását is fejleszteni kívánják, valamint a tanórán kívüli szabadidős tevékenységekre is fókuszálnak. Helyenként megjelennek a pedagógus nem kifejezetten iskolai szerepkörei is (pl. konferenciák reflexiói). Szinte mindenütt megjelennek a „segítő” szerepre való felkészítést támogató tevékenységek és a reflektív pedagógussá válást megalapozók is.

Ritkábban ugyan, de felfedezhetőek a kutatásra, a „kutató tanárrá” válásra felkészítő tevékenységek, feladatok. Még ritkábban találkozunk a „tanácsadó tanár” szerepét megalapozó tevékenységekkel, valószínűleg azért, mert nehéz ennek felelősségét, határait konkrét tevékenységekbe fordítani.

Az ELTE-n a gyakorlat célja, hogy „a hallgatók szakmai támogatás mellett találkozzanak azokkal a tanári feladatokkal, amelyek elsajátítása csak valódi tanítási helyzetekben lehetséges. A mentorálás nyújtotta védett körülmények közt így a hallgató már teljes felelősséggel végzi a tanári feladatokat, ugyanakkor – a gyakorlóiskolában szerzett tapasztalatokat felhasználva – módja van arra, hogy különböző módszereket kipróbáljon, és kialakítsa az egyéniségéhez és a diákok sajátosságaihoz is igazodó tanítási eszköztárát.⁵⁶”

Szeged az elméleti és a gyakorlati tudás integratív kezeléséről, a pedagógiai munkában való összekapcsolásról beszél, valamint „a tanár komplex oktatási-nevelési feladatrendszerének elsajátítását, az iskolát körülvevő társadalmi környezet megismerését” említi⁵⁷.

Debrecenben pedig azt hangsúlyozzák, hogy az összefüggő egyéni („vidéki”, B típusú) gyakorlat alatt a tanárjelölt hallgatók bekapcsolódnak egy „átlagos feltételek mellett működő iskola, közoktatási intézmény folyamatos munkájába”⁵⁸.

felsőoktatási intézmény	sajátos hangsúly, tevékenység az egyéni összefüggő gyakorlat során
ELTE	<p>Az ELTE gyakorlóiskolái pl. az alábbi szempontokhoz rendelnek feladatokat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • értekezletek, bekapcsolódás a munkaközösségek éves aktuális feladataiba, • részvétel a felvételi eljárás egyes részeiben,

56 Tájékoztató az ELTE partnerintézményei számára a tanári mesterszak összefüggő egyéni szakmai gyakorlatáról, 2.o., Letöltés ideje: 2014. 08.27.

57 Szakmai gyakorlat a tanári mesterképzésben, www.u-szeged.hu/tanarkepzes/szabalyzatok/szakmai-gyakorlat, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

58 <http://tanarkepzes.unideb.hu/dokumentumok.html#kepzesi-program>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

	<ul style="list-style-type: none"> • a versenyek megszervezésében, kapcsolat az iskolapszichológussal, a gyermekvédelmi felelőssel, drogvenció programon való részvétel, színház- vagy múzeumlátogatás szervezése, • ismerkedés az iskolai dokumentumokkal, hospitálás nem szakos órákon stb.⁵⁹ • fejlődési tervet állít össze a hallgató és a mentor a félév elején, 3-4 olyan tanári kompetenciát meghatározva, „amelyre a hallgató saját értékelése szerint különös hangsúlyt kell helyezni.” Ezekhez a kompetenciákhoz mind szaktárgyi, mind pedig szaktárgytól független pedagógiai tevékenységeket társítanak, és megjelölik a támogatóban részt vevő kollégákat. A félév során reflektíven monitorozni kell a feladatok elvégzését és a célok elérésében játszott szerepüket⁶⁰.
DE	<ul style="list-style-type: none"> • a tanári munka extrakurrikuláris összetevőinek számbavétele • a tanítási óra és/vagy szakkör, előkészítő, felzárkóztatás megtartása
KRE	<ul style="list-style-type: none"> • megtervezett tevékenységi háló • az adatgyűjtés, tapasztalatszerzés szakszerű dokumentálása <p>(A dokumentáció része a gyakorlat munkanaplója (1. számú melléklet).</p> <ul style="list-style-type: none"> • valamilyen formában speciális nevelési igényű tanulóval (SNI) való foglalkozáson való részvétel⁶¹ • a gyakorlaton kapott/vállalt feladatok, azok megoldásának, elemzésének értékelésének, (ön)reflektív értelmezésének dokumentálása (id. 4-5.o.) <p>(A tanításon kívüli gyakorlatokkal kapcsolatban a tevékenységeket felsorolják és értékelési szempontokat adnak meg hozzájuk (id. 27-30.o.).</p>
SZTE	<ul style="list-style-type: none"> • feljegyzések szülői értekezleten, • a megtartott órákról való megbeszélések jegyzetei, videófelvételek, • előadásokról készített és megjegyzésekkel kísért jegyzet; • valamely pedagógiai probléma leírása és kezelésére, megoldására irányuló javaslat;

59 Ötletlista a szakterülethez nem kötődő feladatok teljesítéséhez -

http://www.apaczai.elte.hu/?fomenu=tanarkepzes&cikk=osszefuggo_egyeni_gyakorlat, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

60 Jászsné Kajmádi Mónika – Tillmann Mónika (2014): A szaktárgyi tanítási gyakorlat és az összefüggő egyéni gyakorlat helyzete. Háttér tanulmány. Kézirat., 16.o.

61 Szervezeti és Működési Szabályzat III. rész: Hallgatói Követelményrendszer, tanulmányi és vizsgaszabályzat 87.o.
http://www.kre.hu/portal/index.php/component/docman/doc_download/27-iii-hallgatoi-koevetelmenyrendszer-tvsz-2014-03-13.html?Itemid=, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

	<ul style="list-style-type: none"> ● hátrányos helyzetű tanulókkal való bánásmód megismerése; egyéni foglalkozáson, projektmunkában való részvétel ● tanulási segédletek, szemléltető anyagok készítése, összegyűjtése, szaktárgyi versenyek szervezésében való aktív részvétel stb.) ● egy-egy tanuló életútjának, családi hátterének, iskolai pályájának mélyebb megismerése ● mérés, értékelés (országos kompetenciamérés, belső mérések, vizsgarendszer); ● minőségbiztosítás a gyakorlatban, az intézmény minőségirányítási rendszere; ● az iskola szervezeti felépítése, működési rendje. (SZMSZ, házirend, munkaterv stb.), az iskola pedagógiai programja, a fejlesztési irányok, pályázatok, a szakmai munka tervezésének tanévi ● az iskola, a család és a helyi közösségek kapcsolata, az együttműködés formái (iskolaszék, szülői munkaközösség stb.); ● támogató, segítő rendszerek, szakmák megismerése⁶²(5-6.o.) ● konferencián készített jegyzet reflexiókkal; ● tanári tanulási napló, <p>Kifejezetten egyedi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● „a tanárjelölt tanításával kapcsolatos, mások által készített dokumentumok” ● „mindenféle dokumentum, amit a tanárjelölt bármely tevékenységére másoktól (gyakorlatvezető mentorától, gyakorlatvezető oktatójától, csoporttársától, tanulóktól stb.) kapott”
PTE	<ul style="list-style-type: none"> ● szakképzettségként heti 2-3 óra (maximum heti 6 óra) tanítás/foglalkozás ● a gyakorlat részét képezik a kísérőszemináriumok⁶³

62 Szakmai gyakorlat a tanári mesterképzésben a Szegedi Tudományegyetemen, 2014. http://www.google.hu/url?sa=t&rc=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCEQFJAA&url=http%3A%2F%2Fwww.u-szeged.hu%2Ftanarkepzes%2Fszabalyzatok%2Fszakmai-gyakorlat-tanari&ei=Es8-VN_xOaq8ygPt7oKYAQ&usg=AFQjCNGITdZ1628f1GWHMplUur1y1pVnsw&sig2=giNvcK3DyVgRyxv5rggyTw&bvm=bv.77648437,d.bGQ, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

63 Szakmai gyakorlat a tanári mesterképzésben, http://mesterkepzes.pte.hu/files/tiny_mce/File/szakgyak_tajekoztato_2011.pdf, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

Az egyes felsőoktatási képzőhelyek tehát különböző pedagógusszerepeket erősítenek a kínált /elvárt tevékenységekkel. Érdemes lenne az egyes szerepek szerint is rendezni a különböző tevékenységeket, gyakorlatokat és hangsúlyosabban utalni az egyéni fejlődési utakban rejlő lehetőségekre, a pedagógusi szerepek iránti attitűdök különbözőségeire.

Az oktatói, tanórai és az azon túli feladatkörök közötti arányok még kibontatlanok, nem egészen pontosak, ennél fogva kevésbé átlátható, hogy milyen megosztásban kell a tanításon kívüli tevékenységeket elvégezni, ebben mennyi a hallgató saját választása és mi a mentor (vagy a kísérszemináriumot vezető oktató) ajánlása.

4.4. Felmentések, ekvivalenciák

Teljes felmentés adása a gyakorlatok alól nem jellemző ma a felsőoktatási képzőhelyek gyakorlatára, a képző intézmények inkább áthelyezik a tanítást abba az iskolába, ahol tanít a hallgató.

Különböző kedvezményekre találunk példákat, pl. ha már legalább egy szemeszter óta aktívan tanít valaki (szerződéses viszonyban áll egy iskolával- PPKE), akkor a „tanítás, a hospitálás és az óramegbeszélés legfeljebb 8-8-8 órára csökkenthető”. Viszont fontos kitétel, hogy a döntést befolyásolja, hogy „a szakmódszertanos oktatója a jelölt készségét megfelelőnek találva” ezt támogatja-e.

A Károly Gáspár Református Egyetemen a közoktatási intézmény letöltendő min.12 hét helyett „főiskolai diplomával rendelkezők esetében blokkosítva is elvégezhető 4-6 hét alatt”. Korábbi azonos szakon szerzett főiskolai szintű diplomával pedig két alkalommal történő csoportos, előre felvett vagy élő bemutatóra, esetleg mikrotanítási feladatok (előkészítéssel, szakmai kiértékeléssel, 10-10 órában tömbösítve) tartoznak a feladatok közé. Debrecenben pedig főiskolai végzettséggel megszerzettek minősül az A1.

A felmentések, ekvivalenciák kevés helyen kidolgozottak igazán, illetve általában nem kerül átgondolásra, hogy milyen tevékenységek, feladatok alól milyen előzetes tudással, tapasztalattal és feltételek mellett kaphatnak felmentést a hallgatók, Ennek a megfeleltetésnek az eljárásrendje még kidolgozásra vár.

5. Tevékenységek és segédletek

Sokszor indirekt közléseként fogalmazódnak meg a gyakorlatokon végzendő, ellátandó feladatokkal való tennivalók, azok kötelezősége, illetve választhatósága. Nem mindenütt szerepel, hogy kötelező feladatként, vagy az adaptivitás egyik elemeként kell-e rájuk tekinteni. Ez utóbbi esetben mindenképpen érdemes lenne hangsúlyosabban kommunikálni, hogy valójában választani lehet sajátos szempontok szerint a felkínált feladatokból, pl. kinek mire van szüksége, illetve természetesen bizonyos hallgatók az egyik, mások más gyakorlatokon keresztül fejleszthetik a leginkább kompetenciáikat. A mögöttes elvek kihangosítása azért is fontos, mert a hallgatók is jobban megérthetik, átláthatják, hogy milyen képzési cél áll a választás lehetősége mögött.

5.1. Választási lehetőségek és ezek kommunikálása

Ez az egyéni fejlődési utak kiépítésében is nagyon lényeges, a tanárképzés egyéni igényekre, szükségletekre építő oldalát is erősíti. Találunk erre vonatkozóan is példát: pl. a PPKE-n: „Egyéb pedagógiai feladatok végzésére 10 órában a vezetőtanár javasol, ill. a tanárjelölt választhat a lehetséges tevékenységfajták közül.”

5.2. Alkalmazható szempontsorok, rendszerek

A SZTE-en kínált, a portfólióban elhelyezhető anyagok szempontok szerinti rendszerezésében jól használható Darling-Hammond és Snyder- féle rendszer is egy jó lehetőség a produktumokból való választás kereteinek megfogalmazására.

Itt azt fogalmazzák meg, hogy mi kerülhet a portfólióba és ezt Darling-Hammond és Snyder (2000. 536–537. o.) ajánlása alapján teszik meg, melynek forrásai:

„A, A tanítás, illetve a gyakorlat során készített dokumentumok

óravázlat, hospitálási napló, óramegbeszélésekről készített feljegyzés; tematikus

terv, tanórán kívüli tevékenység terve; tanítási óráról vagy egyéb foglalkozásról

készített hang-, videofelvétel, kép; szakmai munkaközösségi megbeszélésen

készített jegyzet; dolgozat, tanítványok munkája

B, A tanárjelölt reflexióit tartalmazó dokumentumok

a tanításon kívüli iskolai tevékenységekről (szakkör, tantestületi értekezlet, szülői értekezlet, fogadóóra) szóló feljegyzések megjegyzésekkel, reflexiókkal; az iskolán

kívüli tevékenységeken szerzett tapasztalatok megjegyzésekkel, reflexiókkal;

előadásokról készített és megjegyzésekkel kísért jegyzet; valamely pedagógiai

probléma leírása és kezelésére, megoldására irányuló javaslat; konferencián készített

jegyzet reflexiókkal; tanári tanulási napló, reflektív jegyzetek az egyes

dokumentumok magyarázatára

C, A tanárjelölt tanításával kapcsolatos, mások által készített dokumentumok

mindenféle dokumentum, amit a tanárjelölt bármely tevékenységére másoktól

(gyakorlatvezető mentorától, gyakorlatvezető oktatójától, csoporttársától, tanulóktól

stb.) kapott... alapján.”

A hospitálások esetében a megfigyelések támogatására is találhatunk különböző szempontsorokat. Van, ahol 3-4 szempontot kell kiemelni ezek közül, de saját szempontokat is megfogalmazhat a hallgató (PPKE).

„Lehetséges kérdések a foglalkozás előtt:

- az előző órán történtek;
- mi volt a házi feladat;
- mi az óra didaktikai célja;
- az óra helye a tanmenetben;
- mit vár a pedagógus az osztálytól;
- egyéb,

- a foglalkozás után:

- hogyan értékeli a pedagógus a megtartott foglalkozást és miért;
- mi miért történt;
- mi maradt el és miért;
- kapott-e választ a látogató a megfigyelési szempontjaira;
 - mennyire volt eredményes a foglalkozás és miért;
 - egyéb.”

Egerben a következő szempontsort találjuk⁶⁴:

A hospitálás megfigyelési szempontjai

- „1. A tanítási óra célja
2. A foglalkozás menetének leírása (Az óra szerkezete időkeretek megjelölésével)
3. A tanítási- tanulási folyamat megtervezettség

Mennyire felelt meg az óra az óratervnek? Volt-e eltérés? Ha igen, mi okozta?

4. Az óra tartalmi értékelése

Milyen volt a tananyag kapcsolata a megelőző, a későbbi és más tantárgyhoz tartozó tananyaggal? Megjelentek-e tankönyvön túli ismeretek?

5. A didaktika feladatok értékelése

Milyen didaktikai mozzanatok valósultak meg az oktatási folyamat során, és ezek mennyi időt vettek igénybe. (1. Figyelem felkeltése, 2. Cél ismertetése, 3. Korábbi ismeretek előhívása, 4. Új ismeretek bemutatása, 5. Elemzés, logikai kapcsolat, 6. Absztrakció, 7. Rögzítés, rendszerezés, 8. Alkalmazás, 9. Ellenőrzés, értékelés)

Milyen volt az összhang a didaktikai feladatok, a rájuk fordított idő és az óra célja között?

6. Alkalmazott eljárások

Mutassa be és értékelje az órán alkalmazott eljárásokat az alábbiak szerint:

Tanítási- tanulási stratégiák:

Szervezési mód:

Módszerek:

Taneszközök és alkalmazásuk:

Motiválás:

Aktivizálás:

Differenciálás

7. Mi tetszett a legjobban?

8. Ön mit tett volna másképpen és miért?

9. Mennyire érte el az óra a célját? Indokolja!

10. Egyéb észrevételei

11. Értékelje a tízfokozatú skálán a látott órát, és értékelését indokolja!

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10”

A tanárjelölteket izgalmas kérdések megfigyelésére ösztönző szempontok részletesebb elemzése is megjelenik a PPKE anyagai között⁶⁵ (részleteket idézünk a teljes anyagból, ami a 4. mellékletben található).

2. Az óra komplexitása

Valamennyi tanítási órán törekedni kell arra, hogy az ismeretek a gyermekek által már birtokba vett valóság szerves részévé váljanak. Ezért ahol lehet, ki kell lépni a tantárgy keretei közül, kapcsolatot teremtve más tantárgyak ismeretanyagával, valamint kapcsolódási pontokat kell keresni a korábban tanultakkal és a később tanulandókkal. Az órák komplexitásának vizsgálata arra keres választ, hogy ez az adott körülmények között hogyan valósult meg.

10. Gondolkodás, gondolkodtatás

Mennyire épül az óra a gyerekek önálló gondolkodására, kérdésfeltevésére? Mennyire ösztönzi a tanár az önálló tanulói munkát? Hozzon konkrét példákat több tanár órájáról, és gondolkodjék el azon, Ön hogyan készítené a gyerekeket érdeklődésre.

11. Házi feladat

Mennyi idő jut a házi feladat előkészítésére, feladására? Mennyi időt vesz vajon igénybe otthon a feladott feladat? Reális-e? Jól átgondolt-e? Igényel-e bármi kreativitást? Milyen tanulási célt szolgál? Van-e szorgalmi feladat? Van-e egyénre szabott feladat? Választhatnak-e a gyerekek a feladatok közül? Hogyan történik a házi feladatok ellenőrzése? Egyetlen tanítási napra kb. milyen időigényű házi feladatot kapnak a gyerekek? Hogyan ellenőrzik? Mi a véleménye az óra elején a házi feladat felolvastatásának hatékonyságáról? Milyen arányban kapnak szóbeli ill. írásbeli házi feladatot a tanulók?

A szempontok részletezésénél a legtöbbször találkozunk azzal, hogy „hogyan lehetett volna még másképpen”, „mivel lehetett volna bővíteni” az adott kérdéskör szempontjából az órát.

A szempontok kérdésekben való kifejtésével tanítják, hogy egy-egy szempont mögött mi van, ez milyen „üzeneteket hordoz” és hogyan lehet mérni:

3. Életkori sajátosságoknak való megfelelés

A gyermek fejlődése egymástól jól elhatárolható szakaszokra bontható, amikor is más és más iránt fogékony. A tananyag *tartalmának*, a feldolgozás *módjának*, és a tanár által alkalmazott valamennyi *eljárásnak* ehhez kell alkalmazkodni. A tanulók *fegyelme* is nagyban függ ettől. (Pályaismereti gyakorlat II., 5.o.)

65 Hoffmann Rózsa- Somogyi-Tóth Katalin: Útmutató tanárjelöltek iskolai pedagógiai gyakorlatához és a tanári szakdolgozathoz, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Pedagógiai Intézet, [!\[\]\(46e19eb93732aa13c37f21decd8a8e1c_img.jpg\)

SZÉCHENYI 2020

!\[\]\(eca3865658ef8f1dbca5ff7fe77e6edf_img.jpg\)

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

!\[\]\(4f29b4c21caf3e8dbea8ee1922f62ad3_img.jpg\)

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE](https://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCEQFjAA&url=https%3A%2F%2Fbitk.ppke.hu%2Fuploads%2Farticles%2F7578%2Ffile%2Futmutato.doc&ei=bBX_U4qbKobg4QTs9YDoCQ&usg=AFQjCNHXY1A-83KU0WjfDyQCviVe4uX72w&sig2=5GH8-ljVHNOHvBzVBJMu3Q&bvm=bv.74035653,d.bGE&cad=rja, Letöltés ideje: 2014. 08. 27.</p>
</div>
<div data-bbox=)

5. Aktivizálás, tanulói figyelem

A tanulás csak akkor valósul meg, ha a tanuló pszichésen aktív állapotban vesz részt a tanítás-tanulás folyamatában. A tanár pedagógiai munkája során arra törekszik, hogy ez megtörténjen. A megfigyelések alkalmával ötleteket gyűjtünk az eredményes tanári aktivizálásra. Ajánlatos továbbá pontos időmérést készíteni arról, hogy egyes tanulók összesen hány percet foglalkoztak bizonyíthatóan aktívan a tananyaggal. Mérhető az is, hogy hány percet beszélt a tanár, és hányat a tanulók összesen.

Miskolcon szintén a portfólió leírásánál láthatjuk, hogy milyen dokumentumokat várnak/ várhatnak az egyes gyakorlatokkal kapcsolatban:

(Itt most néhány feladatot közlünk minden gyakorlattípushoz kapcsolódóan, a teljes dokumentumot az 5. mellékletben helyeztük el⁶⁶.)

A Nevelési-oktatási gyakorlathoz kapcsolódó feladatok

4. Milyen szituációkban szerzett információkat a tanulókról? Konkrétan milyen ismereteket szerzett róluk? A mentortanárral folytatott beszélgetések alátámasztották-e spontán és tudatos megfigyeléseit?

5. Készítsen pókhálóábrát az óralátogatások során megfigyelt szempontokról! Majd foglalja össze röviden az óraelemzések során szerzett tapasztalatait!

9. Írja le azt az egy mondatot, amit „magával hozott” a Nevelési-oktatási gyakorlatról! Miért éppen ezt a mondatot választotta?

10. Ajánlaná-e és hogyan az intézményt egy iskolát választó szülőnek/gyereknek?

Az Iskolai szakmai és tanítási gyakorlat feladatai (hospitálás)

2. Milyen átfogó és részcélok voltak felismerhetők az órán (az óra kapcsolata az előző órákkal, a tantervben és a tanmenetben milyen funkciója van az adott órának)?

66 Kovácsné Duró Andrea és Ugrai János Javasolt gyakorlatok, feladatok a tanár szakos portfólióhoz, a portfólióval kapcsolatos követelmények, http://www.google.hu/url?sa=t&rc=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCMQFJAA&url=http%3A%2F%2Fwww.tanarkepzo.hu%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fportfolio2012_2_0.docx&ei=D3f5U-zYGpLKajudgOgG&usq=AFQjCNEyippvD7XTEBRbVCqBfYmdOzL2sA&sig2=X4QWXkSytrteOOvZMgKfwg&bvm=bv.73612305,d.d2s, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

3. A szervezési módok mely típusai valósultak meg az Ön által látott tanítási órákon? Véleménye szerint a tananyag és az osztály sajátosságai függvényében miért éppen ezek a módok kerültek előtérbe?

10. Interjú keretében ismerje meg, milyen elveket vall a tanulásról vezető tanára! Majd figyelje meg, hogy mentora tanulásról vallott felfogása hogyan érvényesül a tanórákon! Tapasztalatait összegezze, és vesse össze saját tanulás-felfogásával!

11. Több tanórán keresztül figyelje meg ugyanannak az osztálynak a tanulóit az alábbi szempontok szerint! (Az óra menetében való részvétel, együttműködés, érdeklődés, ill. annak hiánya, az órához fűződő attitűdök megnyilvánulása, pedagógushoz való viszony, beszédstílus, nyelvhasználat, az órát zavaró tevékenységek.) Készítsen összegzést a tipikus jelenségekről, és fogalmazza meg ezekkel kapcsolatos véleményét!

Az Iskolai szakmai és tanítási gyakorlat feladatai (gyakorló tanítás)

5. Foglalja össze a házi feladattal kapcsolatos tapasztalatait, amelyeket tanítási gyakorlata során szerzett!

6. Az Ön által tartott órákon lehetőség nyílt-e differenciálásra (pl. formák, módszerek szempontjából)? Ha igen, hogyan valósította meg; ha nem, mit gondol, miért?

Az Összefüggő egyéni szakmai gyakorlat feladatai

1. Mutassa be röviden a gyakorlata helyszínéül szolgáló intézményt az alábbi szempontok alapján!

a, az iskola profilja

b, története

c, földrajzi elhelyezkedése

d, az iskola külső és belső terei (térszervezés)

e, az ott tanulók szociokulturális háttere

f, a tantestület összetétele, klímája

g, az intézmény külső kapcsolatrendszere

2. Véleményezze az intézmény honlapját tartalmi és formai szempontból! Fogalmazzon meg a honlap átalakításához kapcsolódó javaslatokat!

Az iskola honlapját tartalmi szempontból az alábbi szempontok alapján 0-5-ig terjedő skálán értékelje is!

Az egyes feladatokhoz a PPKE-n részletes leírást találunk, melyek segítik a tanárjelölteket a feladatok megoldásában, kivitelezésében⁶⁷. Ezekből a szempontokból és a kérdések megfogalmazásából érezhető, hogy már a feltevésük is szemléletformálást eredményezhet az adott iskolákban. (A teljes anyag a 4. mellékletben).

Tanórán kívüli megfigyelések

1. Az iskola

Írja le legelső benyomásait az iskoláról, majd azt is, mennyiben látta mindezt másként a gyakorlótanítás végére.

Az épület – kívülről, és amint belép. A tanári – amint belép, és miután néhány emberrel beszélt. Ha csak megáll és bámészkodik a szünetben, milyen benyomások érik? Milyen az iskola felszereltsége? Az ebédlőben, mosdóban mit tapasztal? Hogyan viselkednek egymással az emberek (tanulók a tanulókkal; tanárok a tanárokkal; tanárok a diákokkal; diákok a tanárokkal; a tanárok Önnel; a diákok Önnel; a diákok a portással, a takarítóval és viszont; a tanárok egy ismeretlen felnőtellel; a diákok egy ismeretlen felnőtellel)? Hogyan viselkednek a diákok, amint délben kiszabadulnak az iskolából – az utcán, a buszon, a villamoson? Mire következtet mindebből?

2. A szünetek

Járjon nyitott szemmel a szünetekben és készítsen feljegyzéseket tapasztalatairól.

Néhány lehetséges támpont: Van-e udvar? Van-e kötelező program, pl. zene (ennek minősége, hangereje, vélhető hatása)? Zajszint, csengő hangja? A tanárok hogyan töltik a szünetet? Foglalkoznak-e a diákokkal? Hogyan, mire elég a szünet a tanárnak? Mire elég a diáknak? Ön általában hogyan tölti a szüneteket? Hogyan tervezi tölteni szüneteit, majd ha iskolában tanít?

Interjúk

Készítsen interjút az alábbi témákból tetszőlegesen. Ajánljuk, hogy ezeket rögzítse kazettán és csatolja a dolgozathoz. Kérdéseit mindig tervezze el előre, és ezeket csatolja. (Lehetséges kérdéseket csatolunk az első három ponthoz.) Ne feledje: dolgozatának legértékesebb része a reflexió. Mindig írja le, mit szűrt le, mit fog ebből hasznosítani saját pályáján. A tanári szakdolgozatba legalább egy interjút tegyen.

2. Szülői értekezletekről (2 tanárral)

Rendszeres-e a szülői értekeztetés? Hogyan készül föl rá? Témák? Célja, eredménye, légköre? Mit tesz annak érdekében, hogy a szülők ne csak passzív, hanem aktív résztvevői legyenek az értekezletnek? Kik mennek el? Kik nem mennek el? Mi tartozik ide, mit kell négy szemközt megbeszélni? Hogyan tartja a kapcsolatot a szülőkkel?

67 Hoffmann Rózsa- Somogyi-Tóth Katalin: Útmutató tanárjelöltek iskolai pedagógiai gyakorlatához és a tanári szakdolgozathoz, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Pedagógiai Intézet, [!\[\]\(c8cb058ea76ec7b0006673c5d69f0fe3_img.jpg\)

 SZÉCHENYI 2020

!\[\]\(ab02ecceb85e9a6948ff0afb34fa4731_img.jpg\)
 MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

!\[\]\(dab1cb58964fc2c51e93a131cda5dd1c_img.jpg\)
 Európai Unió
 Európai Szociális Alap

!\[\]\(f632a929a1527e435d08bac594b6902e_img.jpg\)

 BEFEKTETÉS A JÖVŐBE](https://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCEQFjAA&url=https%3A%2F%2Fbitk.ppke.hu%2Fuploads%2Farticles%2F7578%2Ffile%2Futmutato.doc&ei=bBX_U4qbKobg4QTs9YDoCQ&usq=AFQjCNHXY1A-83KU0WjfdYQCviVe4uX72w&sig2=5GH8-ljVHNOhVbZvBJMu3Q&bvm=bv.74035653,d.bGE&cad=rja, Letöltés ideje: 2014. 08.27.</p>
</div>
<div data-bbox=)

3. Dolgozatíratási szokásokról (2 tanárral)

Milyen gyakorisággal, milyen céllal, milyen módon írat dolgozatot? (Kreatív/mechanikus számonkérés, röpdolgozat/témazáró, idő, anyagmennyiség, teszt vagy esszé, csoportbontás, stb.) Mennyi időt szán a dolgozatok előkészítésére? Mennyi idő kell a javításra? Hogyan javít, hogyan történik a dolgozatok értékelése a tanítási órán?

9. A tanári létről

Több tanárral készítsen interjút: milyen tanácsokat tudnak adni Önnek, aki a tanári életre készül.

Érdeklődjön sikerekről, kudarcokról, a mindennapokról – ami leginkább érdekli és amit tolokadás nélkül megkérdezhet. Élettapasztalatukból talán készek lesznek megosztani Önnel néhány gondolatot.

Kérdőíves vizsgálatok

Saját elgondolása szerint készíthet kérdőíves vizsgálatot tetszőleges témából. (Példát is adnak erre, lsd, 4.sz. melléklet,7-8. o.)

A dokumentumok közül előrevételezhetően azok használhatóak jól, amelyek egy bizonyos rendszerben, szempontok mentén épülnek fel, illetve amelyek több szempontból is körüljárnak egy-egy kérdéskört. A segédanyagok elérhetősége mellett azonban lényeges szempont, hogy a tájékozódó hallgatók támpontokat kapjanak azzal kapcsolatban is, hogy miért pont az adott segédanyagokat használják, milyen szempontok hangsúlyosak és ezek hogyan kapcsolódnak a gyakorlati képzéshez.

5.3. Segédletek a gyakorlóiskolákban

Több gyakorlóiskola bocsájt a hallgatók rendelkezésére segédanyagokat.

A Trefort Ágoston Gyakorlóiskola honlapján a szaktárgyi tanítási és az egyéni összefüggő gyakorlatokhoz található segéd dokumentumokat. Ezekben – a különböző adminisztratív dokumentumokon kívül- részletesen és röviden is lehet olvasni a különböző gyakorlat típusokról, illetve a portfólió céljáról, összeállításának módjairól.

A NYME Öveges Kálmán Gyakorló Általános Iskolájában számos segédletet találunk a honlapon⁶⁸. Találunk segédletet pl. a vázlatírás tanításához (6.melléklet), illetve a zárótanítás tervezéséhez is. Az előbbiben felvázolják, hogy milyen módon érdemes megtanítani a hallgatókat a vázlatírásra, tervezésre. Ebben a vázlat-elemzés, tartalmi kritériumok, formai követelmények, továbbá a korrekcióra irányuló kérdések is megjelennek.

A szakvezető a zárótanítás tervezéséhez is kínál támogató szempontokat és konkrét javaslatokat, pl. hogy melyek lesznek a fejlesztendő képességek az adott órán, illetve javaslatokat tesz a tervezésnél alkalmazható módszerekre, szervezési módokra, eszközökre, felhasználható irodalmakra. Külön-külön

68 Nyugat-magyarországi Egyetem Öveges Kálmán Gyakorló Általános Iskola <http://gyakorlo.atfk.nyme.hu/index.php/6156/?&L=1>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

az egyes tantárgyakhoz is elkészítettek a munkaközösségek elemzési sorokat, ezeket is olvashatjuk a gyakorlóiskola honlapján.

Összességében elmondható, hogy egyrészt nem általános a gyakorlóiskolák honlapjain elérhetővé tett segédlet, másrészt kevésbé kidolgozott, hogy az egyes egyetemekhez kötődő gyakorlóiskolák által közzétett dokumentumok milyen módon kerülnek később felhasználásra (vagy csak alternatív lehetőségeket jelentenek egyéb segédletek mellett).

A támogatást még erősebbé tennék, ha egy kontextusba ágyazódnának be ezek a segédanyagok és szerepük, valamint értelmezési keretük jobban körvonalazódna.

Mindezek mellett még az ugyanazon egyetemekhez kapcsolódó gyakorlóiskolák is nagyon eltérőek a segédanyagok közzététele szempontjából. Ebben természetesen az intézményi sajátosságoknak is nagy szerepe van, azonban érdemes lenne az ugyanazon felsőoktatási intézményekhez tartozó gyakorlóiskoláknak akár tudásmegosztással közös dokumentumtárat létrehozniuk és minél adaptívabban lehetővé tenni ennek használatát a hallgatók számára.

5.4. Kapcsolódás a kompetenciákhoz

Fontos szempont, hogy mennyire tükrözik a megfogalmazások és a tevékenységek gyakorlatban való megszervezése a tanulási eredmény (learning outcomes) szemléletet.

A kompetenciák nem minden felsőoktatási képzőhelyen kifejtettek és szerepelnek hangsúlyosan. Az ELTE-n nagyon erős a kompetenciaalapú szemlélet, az egyes kompetenciák részletes kifejtésre kerültek. Az ELTE gyakorlógimnáziumában, a Trefort Ágoston Gyakorlóiskolában kompetenciaterületenként nézik végig, hogy az egyén, a csoport és az intézmény szintjén milyen hallgatói, tanulói, mentori tevékenységeket, módszereket ajánlanak, milyen kimeneteket szeretnének elérni.⁶⁹ (10. melléklet) (Jó lenne tudni, hogy a gyakorlótanítás alatt hogyan történik ennek a dokumentumnak a használata.)

Miskolcon egészen részletesen felsorolják, hogy milyen kompetenciához milyen dokumentumok születhetnek, és ebből az is leszűrhető, hogy ezekkel nagy valószínűséggel valamilyen módon foglalkoznak is a gyakorlathoz kötődően. PL. az egész életen át tartó tanulás fejlesztéséről álljon itt egy példa (A teljes anyag az 1. mellékletben):

Az egész életen át tartó tanulást megalapozó kompetenciák fejlesztése

- Tanulás-módszertani segédanyag összeállítása
- Pályaorientációs programok (pl.: a gyermek a zenei pálya melletti elkötelezettségének erősítése)
- Motivációs kérdőív felvétele és elemzése

⁶⁹Szivák Judit- Lénárd Sándor- Rapos Nóra: Mentor és tanárjelölt az összefüggő egyéni gyakorlaton, Módszertani ajánlás, <http://www.trefort.elte.hu/lapok/tanarkepzes/mentor.es.tanarjelolt.pdf>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

- Számítógéppel segített tanulás - keresőprogramok (zene és kotta), elektronikus könyvtárak internetes elérési címlistája

Bármilyen dolgozat, fogalmazvány, ami a sztenderdekkel (kompetenciákkal) összefügg, (pl.:házi dolgozatok, kutatási terv, stb.) a portfólióhoz csatolható.” (Idevágó dokumentum 3.o.)

Az EKTF-en is megadják, hogy az egyes tanári kompetenciákhoz milyen dokumentumok kapcsolhatóak (11.melléklet).

A KRE-n a tanári kompetenciákra figyelő reflexió elemeiként említik „a dilemmát; a probléma felismerését, azonosítását, definiálását; a dilemma lebontását és elemzését; a megoldási-következtetési módok megfogalmazását; és az optimális megoldás kiválasztását és indoklását.”⁷⁰

„A tanítási gyakorlat, az órákra való előzetes felkészülés és óramegbeszélések, a hospitálások és célzott iskolai megfigyelések eredményeképpen fejlődnek” a kompetenciák a PPKE leírásai szerint, ahol a „műveltség fejlesztést” és a „tervezés fejlesztést” tartják a gyakorlat során előkerülő legfontosabb feladatoknak.

A NYME-n találunk pl. egy ún. „kompetenciás lapot” (7. melléklet), mely a fejleszthető kompetenciákra, azok csoportosítására mutat egy példát. Megjelölik, hogy milyen színtereken kívánják a kompetenciákat fejleszteni, többek között pl. az összefüggő egyéni gyakorlatnál osztályfőnöki jellegű tevékenységekkel, iskolai rendezvényen való részvétellel, szervezéssel, tanulói életút megismerésével; az ifjúságvédelem, drogpreevenció, mentálhigiéné, iskolai agresszió, konfliktuskezelés helyi gyakorlatának megismerése, segítésével stb.

A kompetenciákhoz rendelt tevékenységek, feladatok tehát több felsőoktatási intézményben is megjelennek. Több példát is találunk ezekre a viszonyulásokra: megjelennek ezek értékelő lapokon stb. Van, ahol nagyon részletesen fogalmazódnak meg (ELTE), vagy nagyon erősen csatolják különböző dokumentumokban való megjelenésükhöz (ME), illetve találunk arra is példát, hogy az egyéni fejlődést részletes támogató szempontsorral segítik a gyakorlaton elvégzendő feladatokkal (SZTE) . Van, ahol pedig a megvalósulás „mértékét” is próbálják valahogyan mérni (PPKE).

A gyakorlatokhoz kapcsolt leírásokban azonban nem tendenciózus még ezek szerepeltetése és a különböző gyakorlati típusokhoz való rendelése.

6. A gyakorlatok támogatása

6.1. Szakemberek – támogatók a gyakorlatokon

70 A tanári mesterszakra vonatkozó sajátos rendelkezések, KRE,35-36.o., [SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE](http://www.google.hu/url?sa=t&rc=j&q=&esrc=s&source=web&cd=9&cad=rja&uact=8&ved=0CF8QFJAI&url=http%3A%2F%2Fwww.kre.hu%2Fportal%2Findex.php%2Fcomponent%2Fdocman%2Fdoc_download%2F49-tvsz-10-sz-fueggelek-tanari-mesterkepzesre-vonatkozo-specialis-rendelkezesek-2012-szeptembereben-kezdezt-hallgatok-szama-2012-12-13.html%3FItemid%3D&ei=CEj3U9XAF4_74QTH9ID4Aw&usq=AFQjCNFBTVKhDAADQlcAXdK73_4t96MKNk&sig2=cVg2IzmCLhFZzgcgFitE6A, Letöltés ideje: 2014. 08.27.</p>
</div>
<div data-bbox=)

Az egyes felsőoktatási képzőhelyek általában részletesen definiálják a gyakorlat támogatásában részt vevő szakembereket: a mentor, a gyakorlatvezető tanár, a gyakorlatvezető oktató fogalmát és feladatait.

A gyakorlatvezető oktató (kísérő szeminárium gyakorlatvezető oktatója): az az egyetem alkalmazásában lévő oktató, aki felel a hallgató egyéni (összefüggő) szakmai gyakorlatának szakmai irányításáért, koordinálásáért. Segíti a hallgató egyéni fejlesztési tervének és tevékenységi hálójának elkészítésében, a gyakorlati és az elméleti ismeretek közti kapcsolat megteremtésében, a gyakorlati kompetenciák tudatosabb alakításában.

a gyakorlatvezető tanár: az a közoktatásban (a MID esetében felsőoktatásban v.

felnothképzésben) dolgozó tanár, aki a csoportos (tanítási) gyakorlat során segíti a hallgatót egyéni (kompetencia) fejlesztési tervének és tevékenységi hálójának elkészítésében.

a gyakorlatvezető mentor: az a közoktatásban (...) dolgozó tanár, aki az

egyéni (összefüggő) szakmai gyakorlat során támogatja, az egyéni fejlődési terv szakmai megvalósításában és az egyes tevékenységek teljesítését bemutató konkrét dokumentumok fajtáinak és kritériumainak meghatározásában a hallgatót, Nyomon követi és segíti a portfólió készítését. A fokozatos önállóság biztosításával látogatja a hallgató óráit.

Különbözö specifikumokat találhatunk azonban az egyes intézményekhez kapcsolódóan:

A KRE-n a mentor lehetőség szerint a hallgató által tartott órák 20%-ában (illetve a jogszabályi előírás szerinti mértékben) jelen van. Segíti, irányítja a tanításon kívüli tevékenységek megszervezését, igazolja teljesítését, míg a gyakorlatvezető oktató értékeli a portfóliót.

Debrecenben a nevelési- oktatási gyakorlatot vezető tanárról; a tanítási gyakorlat esetében „szakvezető tanárról”, az egyéni/vidéki gyakorlat esetében „mentortanárról” beszélnek és a vezetőtanár munkájának, feladatainak leírását a Vezetőtanárok a DE tanárképzésében c. szabályzat tartalmazza. (Ez a kifejtés tárgyilagosan, inkább a tényszerű eligazításra, a fogalmak, elvárhatóságok, feladatkörök egyértelmű közlésére szorítkozik.⁷¹)

Nagyon részletes leírást olvashatunk, elemző, felkészítő jelleggel is az ELTE oktatóinak nevéhez kötődően ezekről a támogató személyekről, valamint a támogatás formáiról, feladataikról⁷².

Az ELTE gyakorlóiskolájának, a Trefortnak a honlapján pedig külön szólnak a mentori támogatásról. Ennek többféle üzenete van, egyrészt jelzi, hogy elfogadják ennek tartalmát, szemléletét, másrészt a hallgatók is egyféle közös munkakerettel találkoznak. Ez a már korábban is említett dokumentum,

71 Vezetőtanárok a DE tanárképzésében, <http://ametist.detek.unideb.hu/tekeh/tanarkepzes/vezetotanarok.htm>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

72 Szivák- Lénárd- Rapos: Mentor és tanárjelölt az összefüggő egyéni gyakorlaton címmel, <http://www.trefort.elte.hu/lapok/tanarkepzes/mentor.es.tanarjelolt.pdf>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

amelyben kompetenciaterületenként nézik végig, hogy milyen hallgatói, tanulói, mentori tevékenységeket, módszereket ajánlanak az egyes kimenetekhez.

6.2. Kísérő, szintetizáló szemináriumok szerepe

Az egyéni gyakorlatokat az egyetemen egy pedagógiai-pszichológia hangsúlyú és egy módszertani szeminárium kíséri, kiegészítve, segítve a gyakorlóiskolában folyó munkát. A szakmai gyakorlaton szerzett szakmai tapasztalatok feldolgozásának teret adó szeminárium elnevezése a NYME-n „szintetizáló szeminárium”, a PTE-n és a ME-n „követő” szeminárium. A gyakorlatot a szaktárgyi tanításkísérő szeminárium mellett egy pedagógiai-pszichológiai tanításkísérő szeminárium segíti (heti-kétheti rendszerességgel vagy tömbösítve), melyek az iskolai gyakorlattal párhuzamosan végezhetőek pl. az ELTE-n is⁷³.

Ezeknek a kísérő szemináriumoknak különböző tartalmi vannak az egyes képzőkben és több helyen segédanyagok is kapcsolódnak hozzájuk (Jászné Kajmándi- Tillmann, 2014).

A PPKE leírása szerint ezen a szemináriumon zajlik a „szerzett tapasztalatok feldolgozása a Pedagógiai és a Pszichológiai Intézet oktatóinak segítségével, a tanári kompetenciák elmélyítése, a pályakezdés megkönnyítése, felkészülés a tanári képesítő vizsgára. „Egyéni és kiscsoportos konzultáció keretében történik az iskolai gyakorlat ellenőrzése és megbeszélése.” A jelöltnak hetente önértékelést kell készítenie és feladatokat kijelölni önmaga számára, amelyet a „szeminárium vezetőjével egyeztet”.

A ME- n a feladatok strukturáltak, egymás segítésére épülnek, megfigyelési, reflektálási feladatokkal. A portfólióba be kell csatolni a követő szemináriumhoz készített feladatokat.

A Követő szemináriumhoz kötődő feladatok

1. Mutassa be részletesen egy saját tanítási óráját az alábbi szempontok szerint!

Óravázlat

Óra témája:

Osztály:

Az óra főbb célkitűzései (személyiségfejlesztési célok):

Tanári /tanulói tevékenységek Alkalmazott módszerek/eszközök

(Az óra menetének megfelelően, a két szempont alapján párhuzamosan fejtsse ki mondanivalóját.)

73 Tájékoztató az ELTE partnerintézményei számára a tanári mesterszak összefüggő egyéni szakmai gyakorlatáról, 3.o., Letöltés ideje: 2014. 08.27.

Az óra megtartását követően SWOT-analízis segítségével elemezze is az órát! (Az egyes szempontokhoz írt tényezők pedagógiai, pszichológiai elemzését, értelmezését is meg kell tennie, nemcsak felsorolni azokat.)

Reflexiók az óráról:

Erősségek:

Gyengeségek:

Lehetőségek:

Veszélyek:

2. Írjon le két konfliktusos helyzetet! (a konfliktus lehet tanár-diák, tanár-szülő, tanár-kolléga, tanár-vezetőség, tanár-más személy között) A pedagógiai feljegyzés elkészítését követően fogalmazza meg a reflektív gondolkodás lépésein végighaladó elemző-értelmező megállapításait!

A reflektív gondolkodás lépései:

1. oktatási-nevelési probléma felismerése
2. probléma elemzése (probléma sajátosságainak kiemelése, okok feltárása, összevetés hasonló esetekkel)
3. probléma újrafogalmazása, azonosítása
4. megoldási módok megfogalmazása
5. kívánt/nem kívánt következmények átgondolása

Ajánlott irodalom:

Szivák Judit: A reflektív gondolkodás fejlesztése. Gondolat Kiadói Kör, ELTE BTK. Neveléstudományi Intézet, Bp. 2003.

3. Az alábbi megfigyelési szempont alapján készítsen egy saját maga által tartott vagy megfigyelt tanítási óráról feljegyzést. Milyen átfogó és részcélok határozták meg az órai oktató-nevelő munkát? (Az óra kapcsolata az előző órákkal, a tantervben és a tanmenetben betöltött funkciója.)

4. Állítson össze szakjához kapcsolódva, szabadon választott témakörben egy 4-5 feladatból álló témazáró dolgozatot.

Elemezze az alábbi szempontok szerint:

Milyen típusú feladatokból áll a dolgozat?

Miért választotta az adott feladatokat?

Milyen értékelési problémák merül(het)nek fel a dolgozat javításakor?

Ha a dolgozatot megíratatta a tanulókkal, milyen eredmények születtek; milyen tipikus hibák voltak megfigyelhetők? Milyen következtetéseket vont le az eredményekből a további munkára vonatkozólag?

5. Foglalja össze röviden a tanulásról vallott felfogását!

6. Folytasson le egy szabadon választott pszichológiai vizsgálatot Tóth László: Pszichológiai vizsgálati módszerek a tanulók megismeréséhez (Pedellus Tankönyvkiadó, 2005.) c. könyv felhasználásával. Összegezze és elemezze a vizsgálat eredményeit!⁷⁴

A NYME-n szintén a reflektivitás fejlesztése a szintetizáló szeminárium egyik fő feladata és hozzáférhető egy segédlet is a szintetizáló szemináriumhoz tanárjelöltek számára⁷⁵, ami a reflexióról ad egy irodalmi összefoglalást néhány oldalban, két kérdéssorral. Az egyik egy tanítási óra elemzésére vonatkozik és az óra teljes rendszerként való kezelését közvetíti az ezt támogató szempontokkal. Pl. megkérdezik az óraterv készítőjét arról, hogy mit tervezett a tanulói tervezéshez, a saját tanulás ellenőrzéséhez, értékeléséhez és indoklást kérnek arra, hogy miért pont az adott szempontok mentén elemzi az óratervet⁷⁶. A másik kiegészítő dokumentum pedig a tanítási gyakorlatról való reflexió szempontsorát tartalmazza, pl. értékelést kérnek a kipróbált módszerekről, technikákról⁷⁷.

A támogató személyekkel kapcsolatban két szempontot még mindenképpen érdemes szemügyre venni. Az egyik, hogy milyen módon építik a kapcsolatot a vezetőtanár és a jelölt között, a másik, hogy a felsőoktatási képzőhely és a gyakorlóiskola támogatói között milyen kapcsolat van.

6.3. A tanárjelölt és a támogató kapcsolata

A Miskolci Egyetemen a mentor bevonását a hallgató „megkeresése” felől is szorgalmazzák: kéri a hallgatót, hogy ő maga kérje meg mentorát, hogy figyelje meg őt és készítsen feljegyzést, amit utána megbeszélhetnek.

Kaposvárott⁷⁸ az alapelveket tükrözi, hogy a mentorok feladatai a hallgatóval közösen elolvasandó anyag részét képezik, együttes használatra kéri a gyakorló hallgatókat és a szakvezetőket egy-egy dokumentum kapcsán.

Néhány részlet a gyakorlatvezető tanároknak szóló levélből:

74 Kovácsné Duró Andrea és Ugrai János: Javasolt gyakorlatok, feladatok a tanár szakos portfólióhoz, a portfólióval kapcsolatos követelmények, www.tanarkepzo.hu/sites/default/files/portfolio_szabalyzat_2014.docx, (id.2-8.o.), Letöltés ideje: 2014. 08.27.

75 http://pszk.nyme.hu/attachments/591_Tanari_reflexio.pdf, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

76 „Egy tanulási egység (tanóra) tervezésének, megvalósításának, elemzésének és értékelésének dokumentálása” (Id. 7.o), Letöltés ideje: 2014. 08.27.

77 „Elkészítési/értékelési szempontok Reflexió a tanítási gyakorlatról” (Id. 8.o.), Letöltés ideje: 2014. 08.27.

78 Feladatok és útmutató (a gyakorló hallgató és a szakvezető számára), Kaposvári Egyetem, http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CDgQFjAD&url=http%3A%2F%2Fwww.comenius-pecs.sulinet.hu%2Fadmin%2Fdocs%2Fosszefuggo.komplex.szakmaigyak.tap.mdl11.doc&ei=cXP5U7zoH4XpaN-OgOgK&usq=AFQjCNESklgULeLU_tLmfP_jnHBqXLI34w&sig2=5X1RdVRn1XxD--u_sdoFeg&bvm=bv.73612305,d.d2s, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

„Néhány tanács, szempont a gyakorlat irányításához; kéréseink:

A hallgató a tantárgyi (tanítási) órák, foglalkozások megtartása előtt hospitáljon, látogasson, hogy az osztálycsoportot, a haladás ütemét, a tanulók tudását megismerhesse, tervezésében, tanításában, foglalkozás vezetésében figyelembe vehesse.

A hallgató a legnagyobb fokú önállósággal tanítson, csak szükség esetén avatkozzon közbe.

Kérjük, hogy ütemezzék a tanításokat, hogy a gyakorlat zökkenőmentes legyen.

Az egyes tanítási órákra, foglalkozásokra a hallgatót tananyag kijelölésével, módszer, eszköz együttes ajánlással segítsék, így kapjanak felkészítést.

A tanítás, foglalkozás vázlatát (vagy tervezetét) nézzék át együtt, és a szükséges javításokat együtt végezzék el.

Az egyes órák, foglalkozások megtartásánál legyenek jelen, azt didaktikai, nevelési szempontból elemezzék, a hallgató önértékelésével együtt (értékelésben óraszervezési, illetve személyiségbeli szempontok is figyelembe vehetők) számít a szervezési, együttműködési (pedagógus-tanuló) szempont is. /lásd még hallgatói útmutatóban foglaltakat, illetve az értékelő lap szempontjait/ (Feladatok és útmutató, Kaposvár, 7.o.)

A Pázmányon az „évközi ellenőrzés” kapcsán fogalmazzák meg feladatként, hogy a gyakorlatot kísérő dokumentációt folyamatosan be kell mutatni a vezetőtanárnak és a gyakorlatot ellenőrző Pedagógiai intézeti tanárnak is. (Izgalmas kérdés, hogy mit takar és hogyan valósul meg a Pedagógiai intézet tanárának ellenőrzése és az, hogy a mentortanár „alkalmi irányítása, ellenőrzése” mellett kell órákat tartania a hallgatónak.) Emellett a Pedagógiai Intézet kijelölt oktatója által tartott konzultáción kell részt vennie a hallgatónak a szemeszter során legalább négy alkalommal.

Debrecenben is részletes leírást találunk a vezetőtanár feladatairól (lásd a 13. mellékletben).

6.4. A gyakorlati képzésben részt vevő szakemberek együttműködése

A képzésben részt vevő szakemberek együttműködésére utaló jeleket helyenként a gyakorlatokat kísérő szemináriumok dokumentumaiban is találunk. Talán a legkonkrétabban a PPKE-nél: „a konzultációt vezető egyetemi oktató a helyszínen is megfigyeli a hallgató iskolai munkáját, kapcsolatot tart vele és az iskolai mentorával”. A Károlyn az egyéni összefüggő gyakorlat idejére ütemezett portfólió készítését támogatja együtt a gyakorlatvezető mentor és a gyakorlatvezető oktató. Az EKTF-en pedig a félév végén a tanárképző szakember(ek) és a megbízott vezetőtanár közösen értékelik a hallgató tevékenységét.

A felsőoktatási intézmény és a gyakorlóiskola által is elfogadott (és a támogatók feladataival együtt szerepeltetett) szerepdefiníció hallgatók számára is egyértelműen és könnyen hozzáférhetővé tétele több intézménynél hiányzik, illetve kevésbé hangsúlyosan jelenik meg. Csakúgy, mint együttműködésük, a gyakorlattal kapcsolatos támogatási formákban való munkamegosztás, kommunikáció körvonalazása.

7. A gyakorlat értékelése

A képzőhelyek gyakorlatokra vonatkozó értékelésében közös álláspont, hogy ne a zárótanítás jegye döntsön a teljes gyakorlat értékelésében, hanem ennél jóval komplexebb módon történjen a gyakorlatok értékelése.

A PPKE-n a szakos tanítási gyakorlat teljesítését a vezetőtanár értékeli írásbeli formában, továbbá egyetlen, összegző (ötfokozatú) gyakorlati jeggyel. Az értékelés kiterjed a gyakorlaton való részvételre, a vizsgatanításra, a kapcsolódó dokumentumok használatára, készítésére, a megtartott órák és a reflektív óraelemzések szakterületi és módszertani jellemzőire. (Ugyanazt a szempontsört követik, mint ami a Pályaismereti gyakorlatnál volt a hospitálásokhoz adtak meg.)

A DE- n kiegészül még: „Figyelembe veendők azonban a jelölt irányítása, felelőssége mellett lezajlott folyamatok az osztályban: a kommunikáció, az együttműködés stílusa, az érintkezési formák jellege, minősége.”

A KRE- n ez a következőképpen alakul: Az egyéni (összefüggő szakmai) gyakorlat érdemjegye a munkanaplóban felsorolt részjegyek számtani átlaga, melyben megjelenik mindkét szak esetében a felkészülés, tanítás, óraelemzés; a tanítási órán kívüli iskolai tevékenységek és a kísérő szeminárium(ok) feladatainak teljesítése. Ez utóbbi kivételével a mentor értékeli (ez utóbbit pedig a kísérő szemináriumok oktatói) (5.o.).

Kaposvárott a mentorok „külön érdemjeggyel minősítik az egyes tanítási órákat, valamint foglalkozásokat. Ezek átlaga adja a gyakorlat érdemjegyét. A gyakorlat minősítését befolyásolja a hallgató együttműködő magatartása, önelemző-képessége és a felkészülés minősége (tervezetek, vázlatok) is. A gyakorlatot a mentor (szakvezető) minősíti, melyet a gyakorlatot irányító oktató felülvizsgálhat.

Komplexebben egyrészt olyan formában hogy határozzanak meg szempontokat, amelyeket végig kell gondolni és így a teljes értékelést árnyaltabbá lehet tenni, másrészt azzal is, hogy az értékelést nemcsak a vezetőtanárok, mentorok végezzék, hanem legyen lehetőség visszacsatolásra is. Több helyen megjelenik a hallgatói önértékelés, vagy a tanulóktól a tanárjelöltre vonatkozóan kért értékelés is.

Több felsőoktatási képzőhelyen, illetve gyakorlóiskolában a tervezés- értékelés- önértékelés „háromszögének” minden pontjához kapcsolódnak dokumentumok.

A KRE Munkanaplójában a gyakorlat értékelésére önreflektív kérdőívet töltenek ki a hallgatók (1. melléklet, 9.o.), illetve a mentor is értékelést készít, meghatározott szempontsör alapján (5-8.o.)⁷⁹.

A PPKE-n az óravázlatok mellett megjegyzéseket, reflexiókat várnak a „megvalósulás mértékéről, az eltérés okairól” minden óra esetében, mely a tanítási naplóba csatornázódik be (Hoffmann- Somogyi, 9.o.).

79 'C' típusú egyéni gyakorlat, Munkanapló, Károly Gáspár Református Egyetem, http://www.google.hu/url?sa=t&rc=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCEQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.kre.hu%2Fbt%2Findex.php%2Fletoeltheto-dokumentumok%2Fdoc_download%2F536-munkanaplo-a-tanarjeloletek-egyeni-oesszefueggo-szakmai-c-tipusu-gyakorlatokhoz.html&ei=k116VOfjNoaV7Aawh4HYBA&usg=AFQjCNGSSAbzoVWd9Xj68cJevpzwGMzOSQ&bvm=bv.77161500,d.ZGU, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

A SZTE-n a csoportos tanítási gyakorlatot értékelésében kiemelik, hogy az egyéni fejlődést és fokozatosságot is figyelembe veszik, mindemellett a kritériumok az értékelés során a következők:

a hallgató szaktárgyi, pedagógiai felkészültsége,

tanítási tevékenysége, a tanulókkal való bánásmódja,

munkafegyelme, felelősség- és hivatástudata

Elégtelennek minősül a hallgató iskolai gyakorlata, ha:

az iskolai tananyagban alapvető tájékozatlanságot mutat,

a tanítási tevékenysége elégtelen,

tanítási tervezeteit, vázlatait sorozatosan nem készíti el időben, illetőleg ha azok nem felelnek meg az előzőleg egyértelműen meghatározott követelményeknek.⁸⁰

Az összefüggő (egyéni) szakmai gyakorlatnál pedig átlagolják a különböző értékelési szempontoknak megfelelő jegyeket:

a) az intézmény valamennyi tevékenységterületéhez kapcsolódó hospitálás, annak dokumentálása, elemzése,

b) az első szakképzettséghez kapcsolt tanítási/tanulássegítési feladatok elvégzése, dokumentálása, (ön)reflektív elemzése, ideértve az iskolai tananyagban való alapvető tájékozottságot,

c) a második szakképzettséghez kapcsolt tanítási/tanulássegítési feladatok elvégzése, dokumentálása, elemzése, ideértve az iskolai tananyagban való alapvető tájékozottságot,

d) a tanítási órán kívüli iskolai feladatok ellátása, dokumentálása, (ön)reflektív elemzése,

e) a tanítást kísérő szeminárium értékelése. 7

80 Szakmai gyakorlat a tanári mesterképzésben a Szegedi Tudományegyetemen, 2014. http://www.google.hu/url?sa=t&rc=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCEQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.u-szeged.hu%2Ftanarkepzes%2Fszabalyzatok%2Fszakmai-gyakorlat-tanari&ei=Es8-VN_xOaq8ygpT7oKYAQ&usg=AFQjCNGITdZ1628f1GWHMplUur1y1pVnsw&sig2=giNvcK3DyVgRyxv5rggyTw&bvm=bv.77648437,d.bGQ, (4.o.), Letöltés ideje: 2014. 08.27.

A zárótanítás megbeszéléséhez a DE-nél is találunk szempont-részletezést.

- „1. A tanárjelölt fejlődése, a tanári munka eredményessége,
- 1.1. a műveltséganyag közvetítésében, feldolgozásában (szakmai, didaktikai érvényesség, következetesség, ötletesség)
 - 1.2. a módszertani jártasság, változatosság terén,
 - 1.3. a tanulásirányítás, szervezés, időkeretekkel gazdálkodás terén,
 - 1.4. a pedagógiai kapcsolatteremtés, a kommunikáció, a helyzetek kezelése
 - 1.5. a diákok teljesítményének és magatartásának értékelése, minősítése terén.
2. szakmai, pedagógiai célok megvalósításának eredményessége, minősége
- 2.1 az óraterv megvalósulása,
 - 2.2. a tanóra szakmai, pedagógiai értékei, hatékonysága.
3. A diákok (osztály, csoportok) munkája, magatartása (motiváltság, együttműködés, problémás helyzetek az órán)
4. A megvalósult tanítás formái, szerkezetei jellemzői:
- 4.1. tartalmi és időbeli arányosság,
 - 4.2.a tanár- és diákaktivitás viszonya, aránya.
5. A tanóra légköre, pszichés klímája, hangulata. (Segítette vagy gátolta a kommunikációt, a teljesítmények létrejöttét, a tanulást, fejlesztést, stb.”

Az ELTE gyakorlóiskolájában, a Trefort Gimnáziumban a bemutatóóra értékeléséhez nem szempontokat kínálnak a lapon, hanem a szöveges értékeléshez biztosítanak helyet. A gyakorlótanítás értékeléséhez viszont több szempontot is megadnak. Az egyes szempontokban meg kell nézni, hogy a gyakorlat végén milyen szinten áll a hallgató az adott kompetenciában, a másik pedig, hogy mennyit fejlődött. 10 fokozatú skálán kell megadni, melynél pl. a 6-os a kezdő tanártól elvárható átlagos szint és már ennek elérésekor is lehet jeles az értékelés ⁸¹.

81 <http://www.trefort.elte.hu/lapok/nevgyak.php>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

A főbb kompetenciaterületeken elért eredmények:

	A gyakorlat befejezésekor mutatott szint*	A gyakorlat során elért fejlődés**
A diákokkal való bánásmód, kapcsolat a diákokkal	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
A tanulócsoporthoz irányítása, vezetése	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
A pedagógiai folyamat tervezése	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
A tanulási folyamat szervezése és irányítása, óravezetés	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Szaktárgyi tudás és a szaktárgy tanításatantárgy	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Szaktárgyi tudás és a szaktárgy tanításatantárgy	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
A hatékony tanulási módszerek alkalmazása és ezek közvetítése a diákoknak	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Pedagógiai értékelés	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Szakmai együttműködés és kommunikáció	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

* 1 = a pálya gyakorlásához elégtelen, 6 kezdő tanártól átlagosan elvárható, gyakorlatlan, 10 kiemelkedően jó, professzionális (a 6-os értékek mellett is lehet jeles a minősítés)

** 1 = egyáltalán nem fejlődött, 6 átlagosan fejlődött, 10 kiugróan sokat fejlődött a gyakorlat során

A NYME Öveges Kálmán Gyakorló Általános Iskolájában megjelenik a tervezet értékelésének szempontsora is, bár helyenként talán kevésbé könnyen értelmezhető szempontokkal: „Az óra menetét, szerkezet felépítését, a szerkezeti elemek kapcsolódását a tantárgy –pedagógiai algoritmusához igazodva”. (Nem derül ki egyértelműen azonban, hogy az egyes szempontok alkalmazásának teljesülését pontozzák 1-5-ig, vagy a színvonalat.)

A zárótanítás értékelésére vonatkozóan kínált szempontsorban széleskörűen próbálják lefedni a tanulószervezés több elemét, (Egy-két olyan elemmel, amelynek mérését, mérési lehetőségeit nem fejtik ki részletesen pl. „Az értékelés ösztönző hatása”). A hallgatók zárótanítási önértékeléséhez kapcsolódó szempontsorban egyrészt „indoklást”, másrészt „értékelést” várnak a hallgatóktól tevékenységükre vonatkozóan.

A PPKE-n egy dokumentumot készítettek a tanulóknak kiadott, a hallgatók munkáját értékelő kérdőívől (14. melléklet), ami valószínűleg rugalmasan variálható, és inkább a

minta miatt jelenik meg. (Hiszen a hallgatók tudják igazán a saját gyakorlatukra vonatkozóan saját magukra szabni azt.)

Nagyon fontos, hogy az értékelésre, értékelési rendszerekre vonatkozóan átláthatóvá kívánják tenni a képzők az alkalmazott szempontokat, azonban ezek valódi alkalmazása, egyértelműsége, világossága még több helyen vitatható, alakítható. Az értékelés kritériumai, a teljesítés egyértelműen eldönthető tartalmi támogatják a gyakorlat reflexióját is,

8.1. Visszajelzés a hallgatóktól

A PPKE-n és az ELTE Apáczai Gyakorlógimnáziumában kérnek a hallgatóktól véleményeket a gyakorlótanításról, a helyszínről, a mentortanár módszereiről stb. (Talán fordításon alapul a dokumentum.)

A következőkben részlet a PPKE dokumentumából (idevágó dok.14-15.o., teljes anyag a 15. mellékletben)

Értékelje az iskola					
légkörét:	1	2	3	4	5
felszereltségét:	1	2	3	4	5
diákjait tanulmányi színvonaluk alapján:	1	2	3	4	5
magatartásuk alapján:	1	2	3	4	5
Hogyan fogadta és kezelte Önt a tanári kar?					
	diákként	tanárként	a kettő között		
13. Mi volt az, amit Ön a Pázmányon sosem tanulhatott volna meg, az iskolai gyakorlaton viszont igen?					

Felmerül kérdésként, hogy mivel névvel ellátva visszajuttatják a vezetőtanárnak a kérdőívet, vajon a vezetőtanár ezekből a válaszokból mit „olvas ki”.

PI. „Mindent összevetve, jó szívvvel ajánlaná-e vezetőtanárát diáktársainak?			
	nem igazán	igen	nagyon is!

Az Apáczai Gyakorlógimnáziumban az esetleges szükséges változtatások előkészítése miatt is kéri a visszajelzéseket. Pl. a vezetőtanárookra vonatkozóan a következő módon⁸² (teljes kérdőív a 8. mellékletben):

Kérem, értékelje osztályzattal, hogy a tanítási gyakorlat során

mennyi segítséget kapott vezetőtanárától

a felkészülésben:	1	2	3	4	5
az óra megszervezésében:	1	2	3	4	5
különböző módszerek alkalmazásában:	1	2	3	4	5
a fegyelmezésben, a konfliktuskezelésben:	1	2	3	4	5
a tanulók megismerésében:	1	2	3	4	5
a tanulók értékelésében:	1	2	3	4	5

mennyi önállóságot kapott vezetőtanárától

a felkészülésben:	1	2	3	4	5
az óra megszervezésében:	1	2	3	4	5
különböző módszerek alkalmazásában:	1	2	3	4	5
a fegyelmezésben, a konfliktuskezelésben:	1	2	3	4	5
a tanulók megismerésében :	1	2	3	4	5
a tanulók értékelésében:	1	2	3	4	5

A képzőhelyeken a különböző értékelési körök- önértékelés, társértékelés, a tanulóktól származó értékelések stb. együttesen biztosítják a visszajelzést, ezeknek a segédanyagoknak a megosztása, a hallgatók számára a gyakorlat kezdetén való hozzáférhetővé tétele orientáló lehet a gyakorlat során is.

8. Portfólió

8.1. A portfólió tartalma

82 Kérdőív tanárjelöltek számára, <http://www.apaczai.elte.hu/?fomenu=tanarkepzes&cikk=kerdoiv>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

A portfólió ma már szinte elválaszthatatlan a gyakorlatoktól, hiszen a leginkább ebben az időszakban töltődnek a különböző produktumokkal és a tapasztalatok reflektált anyagaival. Nem elhanyagolható tény, hogy tulajdonképpen fel is készül a hallgató a későbbi, pedagógusi portfólió összeállítására, folyamatos fejlesztésére. Főképpen, ha ezt tudatosan, jól előkészítve csinálják és támogatják.

Nagyon sokszor a gyakorlattal kapcsolatos segédletekben, útmutatókban stb. együtt jelennek meg nemcsak közvetlenül a gyakorlat tevékenységei, hanem a portfólió vagy a tanári szakdolgozat is. Ez azt sugallja, hogy ezeket szerves egységként kezelik és hogy nagyon erős kötődése van a gyakorlatnak a tanári szakzáráshoz. Azonban nem derül ki mindenütt, hogy vajon a hallgatók is tudják-e azt, hogy nagyon fontos leendő – portfóliójuk anyagainak gyűjtése, rendezése vagy csak közvetlenül az összeállítás időszakában szembesülnek annak szempontjaival. Ez több okból sem mindegy, és valószínű sokkal tudatosabb hozzáállást, rávezetést, támogatást igényel, hogy minél hatékonyabb és átgondoltabb legyen a portfólió összeállításának gyakorlata is.

A portfólió tartalmát az egyes képzőhelyek meghatározzák, fő irányvonalként követve a 15/2006 OM-rendeletet, a tanári mesterszak képzési és kimeneti követelményeit, ami szerint:

„a pedagóguspálya megismerésére irányuló és a vezetőtanár irányításával végzett [8.4. a) és b)] gyakorlat tapasztalatainak, valamint az összefüggő, szakképzettségenkénti egyéni gyakorlatok során gyűjtött, illetve a tanítást, gyakorlatot kísérő szeminárium [8.4. c)] tapasztalatainak a rendszeres összegzése”⁸³(15/2006 OM-rendelet, a tanári mesterszak képzési és kimeneti követelményei, KKK).

A portfólió dokumentumainak gyűjtéséhez, rendezéséhez a már korábban bemutatott Darling-Hammond és Snyder (2000. 536–537. o.) ajánlását alkalmazza a SZTE.

Ebbe bekerültek pl. „az óramegbeszélésekről készített feljegyzések”; illetve a „tanítási óráról vagy egyéb foglalkozásról készített hang-, videofelvételek, képek” is. Azért fontos, hogy részleteződjenek a különböző produktumok, mert kicsit vezetik is a gondolkodást az irányba, hogy egyáltalán mire is érdemes még figyelni, miből lehet tanulni, tapasztalatokat gyűjteni a tanárrá válás folyamán (az általános alkalmazott tevékenységek mellett)⁸⁴.

A KRE-n az egyéni fejlődési út megmutatását hangsúlyozzák és 4 féle kör esetén jelenítik meg a csatolható anyagokat, jelezve, hogy melyek az egyes területekhez becsatornázzható elemek.

A hallgatónak egyetemi tanulmányai során a különféle ismeretkörökhöz kapcsolódó saját munkáit; iskolai munkája, tanítási gyakorlata során készített dokumentumokat; az iskola mint szervezet működésének megismerése és az ezekhez fűzött reflexiókat és saját munkájára vonatkozó reflexióit. Ezekben belül megjelennek pl. saját tanítványaik reflexióval ellátott munkái, az IKT-eszközök tanulói

83 15/2006. (IV. 3.) OM rendelet, http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0600015.OM, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

84 Kasik László-Molnár Edit Katalin (2011) Segédanyag a portfólió elkészítéséhez, <http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.u-szeged.hu%2Fdownload.php%3FdocID%3D24125&ei=aN31U42XMqbMyAP014KIBg&usq=AFQjCNFHoSAA2894IDgstXKrQBmgtfEkg&sig2=f-h-jd6ez0MadqGC4DjBA&bvm=bv.73231344,d.bGQ>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

használatának bemutatása, a speciális bánásmódot igénylő tanulók számára készített egyéni munkatervek, illetve az iskolában tapasztalt gyermek- és ifjúságvédelem helyzetéről való reflexió is⁸⁵ (részletesen lásd a 16. melléklet).

A Miskolci Egyetemen lényeges, hogy a portfólió „saját pedagógiai hitvallást” tükrözzön, melyben a dokumentumok sorrendjét a készítő határozza meg (amellett, hogy logikusan kell ezeket rendezni).

A jelölt a portfóliót a ME-n az iskolai tanítási gyakorlat, valamint a tanításon és iskolán kívüli gyakorlatok/tevékenységek elemző megjegyzésekkel kísért (reflektált) anyagából állítja össze⁸⁶.

Egészen részletesen olvasható, hogy milyen kompetenciához milyen dokumentumok születhetnek a tanári mesterképzésbe beépített gyakorlatok alatt, melyek a portfólió kötelező részeit alkotják (Közoktatási gyakorlat I., II., III. -; Szakterületi iskolai gyakorlat -; Összefüggő szakmai gyakorlat dokumentumai).” (id. 1.o.) Ebben pl. kiemelik a vezetőtanárral folytatott megbeszélések alkalmával készített jegyzeteket, illetve a „bármilyen más pedagógiai tevékenységgel összefüggő” feljegyzéseket és az ezekhez fűzött reflexiókat, CD-eket, DVD-eket (Idevágó dok. 1.o.). (A portfólió védésekor az opponens a portfólióhoz kapcsolódó, szakirodalmi jellegű kérdéseket tesz majd fel (Idevágó dok. 1.o.)

2-2 feladatot kell megcsinálni területenként (a Nevelési-oktatási gyakorlathoz kapcsolódó feladatokból; az Iskolai szakmai és tanítási gyakorlat feladataiból (hospitálás); az iskolai szakmai és tanítási gyakorlat feladataiból (gyakorló tanítás); az Összefüggő egyéni szakmai gyakorlat feladataiból és a Követő szemináriumhoz kötődő feladatokból).

Ezekon kívül maximum 3 szabadon választható anyag kerülhet még a portfólióba és meg kell indokolni, hogy miért találta ezeket a jelölt a legfontosabbaknak, legérdekesebbeknek stb.

(A portfólió védésekor az opponens a portfólióhoz kapcsolódó, szakirodalmi jellegű kérdéseket tesz majd fel (Idevágó dok. 1.o.)

A PPKE a portfólióban az elméleti tananyag *gyakorlati* alkalmazására fekteti a hangsúlyt, és a reflektív tanáregyéniség kialakulásához szeretné hozzásegíteni a hallgatót. A reflexió tehát a leglényegesebb elvárás, ezért minden alkotóelemnek az a célja, hogy elgondolkodtassa a jelöltet a tanítás egy-egy aspektusáról, s ezáltal szolgálja szakmai fejlődését. A pedagógiai gyakorlat idején készült munkák rendszerezését kérik meghatározott tartalomjegyzék szerint, melyben meg kell jelennie pl. min. 2

85 A tanári mesterszakra vonatkozó sajátos rendelkezések, KRE, http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=9&cad=rja&uact=8&ved=0CF8QFjAI&url=http%3A%2F%2Fwww.kre.hu%2Fportal%2Findex.php%2Fcomponent%2Fdocman%2Fdoc_download%2F49-tvsz-10-sz-fueggelek-tanari-mesterkepzesre-vonatkozo-specialis-rendelkezesek-2012-szeptembereben-kezdezt-hallgatok-szama-2012-12-13.html%3FItemid%3D&ei=CEj3U9XAF4_74QTH9ID4Aw&usg=AFQjCNFBTVKhDAADQlcAXdK73_4t96MKNw&sig2=cVg2lzmCLhFZzgCgFitE6A, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

86 A portfólió, Miskolci Egyetem, http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=6&cad=rja&uact=8&ved=0CEgQFjAF&url=http%3A%2F%2Fwww.uni-miskolc.hu%2F~bbziweb%2Fbbzi%2Fhallgatok%2Fportfolio_a_tanari_kompetenciak.docx&ei=CEj3U9XAF4_74QTH9ID4Aw&usg=AFQjCNEzdlX8U8iURpwWGkl_5MM4Rj8wQ&sig2=cvA6KbziOanCB5fm8C73PA&bvm=bv.73373277,bs.1,d.ZGU, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

oldalas értékelő összefoglalásnak a látogatott nem szakos órákról; illetve egyéb pedagógiai tevékenység 1 oldalas dokumentációjának is⁸⁷. (A teljes tartalomjegyzéket lásd a 12. mellékletben.)

További lehetséges részekként jelölik meg az osztályokhoz intézett értékelési kérdőíveket, a jelölt egyik órájáról készült videófelvételt vagy hangfelvételt (melyet részletesen elemezni kell) és a gyakorlótanításról készített hallgatói kérdőívet.

A Debreceni Egyetem is főképpen a gyakorlat során készült dokumentumokat kéri a portfólióba, továbbá dokumentumokat lehet gyűjteni a tanári felkészülés informális alkalmával kapcsolatban is (konferencia részvétel, szakirodalmi olvasmány, iskolai/pedagógiai témájú film stb.) is.

„A főszabály, hogy a jelölt a portfóliót az iskolai tanítási gyakorlat, valamint a tanításon és az iskolán kívüli gyakorlatok/tevékenységek elemző megjegyzésekkel kísért (=reflektált) anyagából állítja össze. A képzők számára viszont akként hasznosul a portfólió, hogy a megmérettetések (pl. tanári záróvizsga) alkalmával a jelölt teljesítményének értékelése és minősítése, a szóbeli vizsgán túlmenően, a jelölt által készített és bemutatott dokumentumokat veszi alapul.⁸⁸”

A portfólióban a jelölt „tanítási filozófiájának is helye van és megfogalmazzák, hogy milyen forrásokból lehet gyűjteni és elemezni még (hospitálások, reflexiók és pl. „a jelölt mikrotanításáról a hallgatótársak által készített értékelő, kritikai írásos feljegyzések.” (Teljes anyag a 9. mellékletben)

A Miskolci Egyetemen az összeállítandó portfólió a különböző gyakorlatok alatt elkészítendő feladatokból áll össze, és egészen mély cél fogalmazódik meg vele kapcsolatban, mégpedig a „saját pedagógiai hitvallás” artikulálása⁸⁹. A Debreceni Egyetem is középpontba helyezi a minél szélesebbkörű tevékenységkínálat kipróbálásának lehetőségét, mégpedig úgy, hogy az önállóságnak fokozatosan teret engednek⁹⁰.

Különbözőek tehát abból a szempontból a portfólió tartalmi követelményei az egyes felsőoktatási képzőhelyeken, hogy csak a gyakorlat dokumentumait kéri hozzá, vagy a képzés előzetes produktumait is. Megfontolandó lehet, hogyha a gyakorlat teljesen külön szerepel és nem kapcsolódik össze - akár csak megjelenítés szintjén sem - a képzés egyéb tárgyával, az a hallgatók szemléletét, attitűdjét is hasonló módon alakíthatja.

8.2. A reflektivitás pontjai a gyakorlattal kapcsolatban

Fontos, alapvető része a portfólióknak egy önreflektív esszé, illetve általában véve a portfóliót átható szemléletként tekintenek a reflektivitásra.

87 Hoffmann Rózsa – Somogyi-Tóth Katalin: Útmutató tanárjelöltek iskolai pedagógiai gyakorlatához és a tanári szakdolgozathoz, <https://btk.ppke.hu/uploads/articles/7578/file/utmutato.doc>, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

88 tanarkepzes.unideb.hu/ugyintezes/altalanos-informaciok.html, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

89 Kovácsné Duró Andrea és Ugrai János: Javasolt gyakorlatok, feladatok a tanár szakos portfólióhoz, a portfólióval kapcsolatos követelmények, [http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCMQFJAA&url=http%3A%2F%2Fwww.tanarkepzo.hu%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fportfolio2012_2_0.docx&ei=D3f5U-](http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCMQFJAA&url=http%3A%2F%2Fwww.tanarkepzo.hu%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fportfolio2012_2_0.docx&ei=D3f5U-zYGpLKaJudgOgG&usq=AFQjCNEyippvD7XTEBRbVCqBfYmdOzL2sA&sig2=X4QWXkSyrteOOvZMgKfwg&bvm=bv.73612305,d.2s)

[zYGpLKaJudgOgG&usq=AFQjCNEyippvD7XTEBRbVCqBfYmdOzL2sA&sig2=X4QWXkSyrteOOvZMgKfwg&bvm=bv.73612305,d.2s](http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCMQFJAA&url=http%3A%2F%2Fwww.tanarkepzo.hu%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fportfolio2012_2_0.docx&ei=D3f5U-zYGpLKaJudgOgG&usq=AFQjCNEyippvD7XTEBRbVCqBfYmdOzL2sA&sig2=X4QWXkSyrteOOvZMgKfwg&bvm=bv.73612305,d.2s), Letöltés ideje: 2014. 08.27.

90 http://tanarkepzes.unideb.hu/media/documents/hagyomanyos_osztatlan_kepzes/tanitasi_gyakorlat.pdf, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

Szegeden egy esszét kell készíteni a tapasztalatok összegzéséről, és a saját fejlődés értékeléséről, ami a portfólió része is lesz. Az esszében a portfólió céljait és a kompetenciákat tekintve a jelölt dönti el, hogy ezek alapján milyen rendezőelvet, rendezőelveket követve írja azt meg.

A bevezetőben mindenesetre ki kell térni arra, hogy „a gyakorlat elején, ezen információk gyűjtésekor milyen kép alakult ki a jelöltben az iskola életéről, a tanulókról, s ez a gyakorlat alatt változott-e vagy sem, s ha igen, miként⁹¹”

Nagyon részletes szempontsorral segítik a jelöltek munkáját az esszé elkészítésében. A szempontokat és a kérdéseket tíz csoportba sorolják:

- „1. Felkészülés a gyakorlatra
2. Célok a gyakorlat előtt, kezdetén és folyamán
3. A tanítási órák céljai
4. Tanári kompetenciák és célok
5. A szaktárgy tanításával kapcsolatos tevékenységek
6. Az utolsó tanított óra vagy az utolsók valamelyikének tanulságai
7. A szaktárgy tanításán kívüli oktatási-nevelési tevékenységek
8. Az iskola mint szervezet és támogató rendszereinek megismerése
9. A kilenc tanári kompetencia fejlődése különböző tevékenységek által
10. Önreflexió” (Kasik, Molnár, 2011, 10.o.).

Tovább bontják ezeket a szempontokat (egészen részletesen, árnyalóan). Pl. A Felkészülés a gyakorlatra című alatt még ezeket a kérdéseket találjuk:

„Hogyan készült a gyakorlatra? Felelevenített-e különböző (BA- és MA-képzésen tanult, egyéb) ismereteket a felkészülés során? Ha igen, miért ezeket?”

91 Kasik László-Molnár Edit Katalin (2011) Segédanyag a portfólió elkészítéséhez, <http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.u-szeged.hu%2Fdownload.php%3FdocID%3D24125&ei=aN31U42XMqbMyAP014KIBg&usq=AFQjCNFhoSAA2894IDgstXKrQBMgftaEKg&sig2=f-h-jd6ez0MadqGC4DjA&bvm=bv.73231344,d.bGQ>, 9. o., Letöltés ideje: 2014. 08.27.

Itt meg is jelenik az az összekapcsolás, ami tudatosabbá teszi a felkészülést, az elmélet és gyakorlat találkozásainak mélyítését.

A célokat is górcső alá veszik, és ezek önreflektív elemzése a lényeg, mégpedig szintén nagyon árnyaltan, ezzel támogatva az elemzést:

„Kezdeti cél: megfogalmazott-e célokat a gyakorlat elején (=amikor még nem tanított)?

Melyek ezek? Hogyan viszonyulnak a kezdeti célok az előzetes célokhoz? Ha a kezdeti célok hatására módosultak az előzetes célok, miért módosultak: kinek vagy minek a hatására? Ez a változás hatott-e, s ha igen, miként tanítási gyakorlatának egészére (tevékenységeire, attitűdjére, meggyőződésére; hallgatótársakkal, mentorral, oktatóval való kapcsolatára stb.)?

Milyen bizonyíték van minderre a dokumentumokban? Kapcsolja ezeket a kompetenciákon belüli elemekhez (a Segédanyag 3. és 4. oldalán olvashatók).

Folyamatcél: célrendszere milyen célokkal egészült ki a gyakorlat folyamán?” (Segédlet, 10.o.)

„Érdeemes különbséget tenni általános és speciális tanítási célok között. Melyek azok a célok, amelyek mindegyik óráját meghatározták (általános tanítási célok)? Ezek a célok milyen viszonyban állnak a 2. pontban megfogalmazott (nem tanítási) célokkal? Miként valósultak meg ezek a célok? Milyen bizonyítékok vannak erre a dokumentumokban? Kapcsolja ezeket a kompetenciákon belüli elemekhez (a Segédanyag 3. és 4. oldalán olvashatók).

Mely tanítási célokat tekinti speciális tanítási céloknak? Miért speciálisak? Hogyan valósultak meg ezek a célok? Milyen bizonyítékok vannak erre a dokumentumokban? Vesse össze az általános és speciális tanítási célokat, fogalmazza meg kapcsolatuk lényegét! E célok kapcsolata milyen szerepet játszik a tanári kompetenciák elsajátításában?” (Kasik, Molnár, 2011, 11. o.)

A látottak és tapasztaltak átgondolt, tudatos, elemző végigtekintése is fontos rész az esszében.

„Milyen szempontok alapján végezte a nem szaktárgyi hospitálást? Miért ezeket választotta? Módosította-e a szempontokat a hospitálás alatt? Miért? Milyen kapcsolatban állnak a megfigyelési szempontok a különböző célokkal?

A tanítással kapcsolatban a látottak alapján milyen általános és speciális véleménye alakult ki? A látottak miként hatottak saját óráira?

Érdemes még végiggondolni a szaktárgyi és a nem szaktárgyi hospitálás

eredményeinek kapcsolatát, miként hatottak együtt saját tanítására.” (Kasik, Molnár, 2011, 13.o.)

Mint ahogyan a portfólió előtt szerepeltetett „Áttekintés” rész, melynek tartalma a tanárképzésbe való belépése melletti döntés indoklása, a képzés áttekintése, átgondolása.

...„felsőoktatási életútját (mikor kezdte tanulmányait; miért választotta ezt az intézményt és az adott szakot, szakokat),

- miért döntött úgy, hogy tanári szakképesítést szerez (mi motiválta erre, mi a célja a végzettséggel),

- melyek azok a tantárgyi, módszertani, pedagógiai és pszichológiai területek, amelyek a tanárképzés és a gyakorlat alatt leginkább foglalkoztatták, s miért (területenként legalább egyet emeljen ki, tehát legalább négyet, s rámutathat az ezek közötti esetleges kapcsolatokra is)” (Segédlet 7. oldal).

A dokumentumok és az esszé követően egy Összegzésben összegezni, hogy a jelölt

„mit várt és mit kapott a tanárképzéstől (érdemes összekapcsolni a Bevezetőben írtakkal),

- hogyan ítéli meg a teljes MA-képzés és ezen belül külön a gyakorlat szerepét saját tanárrá válásának folyamatában,
- egyéb, amit a témával kapcsolatban fontosnak tart” (Kasik, Molnár, 2011, 8.o.)

A KRE-n a reflexióban ki kell térni a hallgatóknak a saját munkáikkal kapcsolatban:

- „Az egyes dokumentumokhoz fűzött megjegyzései, magyarázatai, javaslatai, önreflexiói;
- ha készült tanári értékelés a beadott munkáról, és a hallgató rendelkezésére áll, akkor csatolandó az adott anyaghoz;
 - a jelölt tanári céljainak megfogalmazása, a tanári kompetenciakövetelmények teljesítése terén megfogalmazott személyes feladatok;
 - összegző önreflexió a képzés során elért eredményekről és fejlesztendő területekről;
 - a további szakmai célok és az ezekhez kapcsolódó cselekvési terv megfogalmazása.”

A felsőoktatási képzőhelyek által megosztott dokumentumok alapján az látszik kirajzolódni, hogy a reflektivitás igen hangsúlyos helyen szerepel a gyakorlatokat kísérő szemináriumokban és a gyakorlatok során is. Lényeges szempont, hogy a reflektivitásra való felkészülés a gyakorlatok valóban szerves része legyen. Ennek személyi és idői feltételei vannak, az órák előtt és után biztosított megbeszélési, reflektálási lehetőségek valódi biztosításával, melyek mind hospitált, mind saját óra esetében a szakmai fejlődés és a személyes megerősítés alkalmait kínálják a hallgatóknak.

8.3. A portfólió értékelői

Az értékeléssel kapcsolatban elmondható, hogy több megoldást találunk arra vonatkozóan, hogy kik végzik a portfólió értékelését. Van, ahol a mentortanár, van, ahol szakmódszertanos oktató is bevonódik, van ahol mindez összefogásban valósul meg.

A KRE-n a portfólió értékelését a képzésben részt vevő oktatói kar illetékesei (tanárképzés/neveléstudomány képviselője; vezetőtanár/mentortanár; a szakmódszertan képviselője) végzik. Miskolcon szintén a képzésben részt vevő oktatói kar illetékesei (vezetőtanár/mentortanár; a szakmódszertan képviselője).

Ez az együttműködés egy gyakorlat-hangsúlyos portfólió esetén (amikor tehát a portfólió anyagai teljes egészében a gyakorlat során készített anyagokból kerülnek ki) még fokozottabban jelentőséggel bír.

8.4. A portfólió értékelési szempontjai

Több képzőhelyen részletesen meghatározzák a portfólió értékelésének szempontrendszerét és elérhetővé teszik ezt.

Miskolcon a következő szempontokat fogalmazzák meg⁹²:

Világosság:

Egyértelműen látható, hogy a szerző tisztában van a hospitálás és az oktatási gyakorlat céljaival

Gondolati mélység:

A bizonyítékokban megjelenik a magas szintű szakmai tudás alkalmazása a tanári tevékenység gyakorlatában. Pontos a szaknyelv használata. Szakirodalommal alátámasztott az érvelés.

Egység:

A dokumentum összeállítása koherenciát, logikus felépítést mutat.

Változatosság:

A portfólió szerzője tevékenységéhez a módszerek és eszközök, dokumentum típusok széles skáláját alkalmazta.

Forma:

A portfólió megfelel a formai követelményeknek.

Hitelesség, megbízhatóság

A portfólió hitelessége/megbízhatósága (a készítő neve, hol, milyen alkalommal készült adott dokumentum, a gyakorlatvezető tanár aláírásával hitelesítve).

Szakmai fejlődés bizonyítása

A jelölt által a dokumentumokra vonatkozó reflexiókban érzékelhető-e fejlődés: azaz a későbbi időből származó reflexiók nyelvhasználata közelebb áll-e a professzionális beszédmód-e arra való utalások, hogy a jelölt érti, átlátja szaktárgya tanításának tudományos és társadalmi (gyakorlati!) relevanciáját?

Fontos kitétel, hogy az egyes dokumentumok csak reflexióval szerepelhetnek a portfólióban.

92

http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCMQFJAA&url=http%3A%2F%2Fwww.uni-miskolc.hu%2F~bbziweb%2Fbbzi%2Fhallgatok%2Fportfolio_a_tanari_kompetenciak.docx&ei=zJc6VO33lce7AbtooCYCQ&usq=AFQjCNEzdlX8U8iURpwwGkl_5MM4Rj8wQ&bvm=bv.77161500,d.ZGU, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

A KRE-n:

A portfólió rendezettsége (áttekinthetősége, szerkezetének világossága);

A portfólió hitelessége/megbízhatósága (a készítő neve, hol, milyen alkalommal készült az adott dokumentum stb.);

A tudományterülethez kapcsolódó szakkifejezések pontos használata; a reflexiókban fellelhetőek-e arra való utalások, hogy a jelölt érti, átlátja szaktárgya tanításának tudományos és társadalmi (gyakorlati!) relevanciáját.”⁹³(ld. 36.o.)Az anyagok kidolgozottságának színvonala;

Az anyagok és az elemzés szakmai színvonala;

A beadott anyagok a tanári feladatkörök szempontjából mennyire széles körből merítenek;

A megoldások és a módszerek változatossága, ötletessége;

Lényegkiemelés, koherencia, a válogatás tudatossága és indoklása;

Formai megjelenés: a reflexív részeket gépelt, szerkesztett formában kérjük, de az eredeti anyagokat eredeti formában

A PPKE-n a portfólió értékelése négy szempont szerint történik (óraterv, hospitálások, reflexiók, a tanári hitvallás minősége). Az osztályzás hat (0-5 pont) elemű, ha valamelyik dokumentum hiányzik, akkor 0 ponttal értékelődik.

Debrecenben a rendezettség, hitelesség, a reflexiókban érzékelhető fejlődés alkotják a legfőbb szempontokat, viszont nagyon fontos, hogy a mentortanár előzetes bírálatot készít róla.

A NYME-n pedig kifejezetten részletesen árnyalják az egyes szempontoknak való megfelelést (18.mellékletben a teljes értékelési szempontsor).

Összesítve a dokumentumokban fellelhető szempontokat a portfóliók értékelése általában több kritérium mentén történik: leginkább a világosság, kidolgozottság, koherencia, változatosság, ötletesség, hitelesség, az anyagok szakmai színvonala, az ezekben mutatott fejlődés igazolása, és a reflexiókban mutatott fejlődés játszik szerepet. Sajátos szempontként megjelenik a tanári hitvallás

1 93

http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCEQFjAA&url=http%3A%2F%2Fbtk.kre.hu%2Findex.php%2Fetoelheto-dokumentumok%2Fdoc_download%2F807-portfolio-tajekoztato-2014.html&ei=L5c6VMORGcXW7Qb6-IDQDA&usq=AFQjCNEKi6fsCEgEeKHVSLwH9IPaqQsEg&bvm=bv.77161500,d.ZGU, Letöltés ideje: 2014. 08.27.

2
3

megfogalmazása is, de összességében elmondható, hogy kevésbé találtunk az adott intézmények arculatához specifikusan illeszkedő értékelési szempontot.

Az előre megadott kritériumok segítenek a hallgatóknak a portfóliók összeállításában, a képzésük, gyakorlataik során készített dokumentumok válogatásában és ezzel együtt saját fejlődésük strukturálásában. A jól kidolgozott értékelési szempontsor fontos igazodási pont lehet a gyakorlatok során is- a tevékenységek választása, a dokumentumok készítése közben is.

9. A jógyakorlatok alapján megfontolásra ajánlott, átgondolandó kérdések

A gyakorlatok a tanárképzés szempontjából lényeges mérföldkönek számítanak, hiszen az iskola világának megismerését, a diákokkal való találkozás lehetőségét, a tanári szerep közvetlen megtapasztalásának terepét jelentik.

→ Fontos kérdés, hogy mennyire tud reagálni egy-egy felsőoktatási intézmény tanárképzése a szűkebb környezete kihívásaira, arra a régióra (annak a régiónak az igényeire, jellemzőire stb.), amelyben működik. Ma egyrészt a tanárképzési intézmények közötti választás kérdése, másrészt a munkaerőpiac sajátos elvárásai miatt egyre fontosabbá válik a képzőhelyek sajátos arculatának erősebb definiálása. Ezért mindenképpen szükséges lenne az egyes képzők profiljának markánsabb megjelenítése, hangsúlyainak megosztása.

→ Ehhez kapcsolódóan mindenképpen erősebb együttműködésre van szükség a gyakorlóiskolák és a felsőoktatási képzőhelyek között, többek között a fent említett profil artikulálásának közös kimunkálása miatt is. Az egyes felsőoktatási intézményekhez kapcsolódó gyakorlóiskolák a tanári szerepkülönböző oldalait, elemeit ragadják meg hangsúlyosan és ennek átgondolása és megfogalmazása egy-egy intézmény erősségeinek oldalát árnyalhatja. Ezt a gyakorlóiskolák támogatni tudják.

→ A gyakorlat és az elmélet egysége, egymásra épülése csak abban az esetben tud meggyőző erejű lenni a hallgatók számára is, ha ez a komplexitás a gyakorlatok szervezésében és lebonyolításában is megvalósul. Ehhez nagymértékben szükséges a felsőoktatási oktatók és a gyakorlóiskolai tanárok szorosabb kapcsolattartása, a gyakorlatokról való közös gondolkodása. Kiemelten fontos, hogy több, előre meghatározott pont legyen a gyakorlati képzésben, amikor együtt vannak jelen a hallgatóval való találkozás során (pl. gyakorlat elindulásakor, tanítások, óramegbeszélések alkalmával, értékelésekor, portfóliók értékelésekor stb.). Fontos emellett, hogy lehetőségük legyen közösen előkészíteni a gyakorlatokat és folyamatosan reflektálni a tapasztalatokat. Ennek idői, személyi és anyagi feltételeinek biztosítása mindenképpen szükséges

→ A felsőoktatási képzőhelyek és a gyakorlóiskolák együttműködését minél több szinten meg kell ragadni, ki kell építeni és kommunikálni kell. Fontos ez a hallgatók számára az egyértelmű információk, a minél hitelesebb képzés miatt, de talán ugyanennyire fontos a kooperativitás szemlélete melletti elköteleződés szempontjából és a hallgatók ilyen irányú kompetenciáinak fejlődése érdekében is. A partnerség kommunikálása és érvényesítése a képzőhelyeken is koherensebb, konstruktívabb, elmélettel alátámasztott gyakorlati képzést eredményezhet.

→ Számos ponton bizonytalanságokat hordoz a hallgatók számára a gyakorlatok megszervezése (pl. hogy melyik gyakorlóiskolába, melyik vezetőtanárhoz, mentortanárhoz kerül). Ennek a bizonytalanságnak a hatását mindenképpen csökkenteni érdemes, pl. a gyakorlat szervezésének folyamatáról, illetve a különböző lehetőségekről való információ hallgatókhoz való eljuttatásával is. A mentor, gyakorlatvezető tanár és a felsőoktatási intézmények oktatói közötti kapcsolatot, szerepeik megosztását a hallgató számára is egyértelművé kell tenni.

→ Fontos, hogy az egyes gyakorlatok közötti kapcsolat, az egyes gyakorlatok tartalma, képzési célja sokkal egyértelműbbé, világosabbá váljon. Ezek kompetenciákhoz való viszonyulása, tanulási eredményekben való megfogalmazása is különböző mélységű, szükséges ennek felülvizsgálata, és újragondolása is. Lényeges, hogy megfogalmazódjon, hogy mely gyakorlattípusban milyen módon jelenik meg egy-egy feladat, milyen szinten és milyen eredményeket várunk tőle. Ezzel összefüggésben pedig feltétlenül ajánlással kell élni a különböző ekvivalenciákra, a gyakorlat különböző részei alól való felmentések lehetőségeire vonatkozóan.

→ Egyértelművé kell tenni a portfólió és a gyakorlat kapcsolatát, a gyakorlatban született dokumentumok helyét a portfólióban és ennek előkészítését, további építését és értékelését a gyakorlatot támogató szakemberek együttműködésével.

→ Rendszerezettebbé, strukturáltabbá érdemes tenni a különböző, gyakorlatok során használt segédanyagok alkalmazásának megosztását (hol tanul ezekből, milyen módon, kinek a támogatásával stb.) a képzőhelyek honlapjain. Megfontolandó, hogy egy-egy szempont kifejtése, tartalmi meghatározása, segédanyag megszövegezése mögött számos indirekt utalás rejtőzik az adott intézmény tanulásról alkotott felfogásról is. (Pl. amikor az ellenőrzés szempontja mellett példaként, értelmező szóként a „feleltetés” szerepel.)

Fontos lenne egy dokumentumtár létrehozása a gyakorlathoz kötődő segédanyagokból,

→ A gyakorlatok elemzését követően a következő területek számos kérdésben megnyugtató rendezést igényelnek:

Önállóság, felelősség: A tanári kompetenciákkal kapcsolatban talán éppen a felelősségvállalás kérdése az, amely a legkevésbé körvonalazódik, vagy jelenik meg egyértelműen a dokumentumokban. Meg kell fogalmazni, hogy a gyakorlat milyen módon és milyen feltételek mellett tudja a hallgató pedagógusi önállóságát fejleszteni, és milyen módon tudja a hallgató a különböző helyzetekben való önálló tevékenységeit gyakorolni. Milyen kritériumok mellett van lehetősége „felügyelet nélküli” tanítási alkalmak megtapasztalására és hol van módja jelezni, ha esetleg mégsem tudja magát kipróbálni a meglévő kompetenciák mellett sem.

Speciális pedagógiai helyzetek megtapasztalása: Fontos végiggondolni, hogy milyen módon lehet a hallgatókat azon speciális tevékenységek gyakorlásába is bevonni, melyek a pedagógus sajátos feladatait, tevékenységeinek a gyakorlatokon esetenként nehezebben megközelíthető részeit érintik (pl. SNI-s tanulókkal való foglalkozásokon részvétel, fejlesztésükbe való bekapcsolódás, szülőkkal való kommunikáció stb.).

A gyakorlat értékelése, „minőségbiztosítása”: A gyakorlatok értékelésének kritériumainak tisztázása és a hallgatók számára is egyértelművé tétele orientáló a hallgató számára is. Mindemellett rendszeresen ki kell építeni a gyakorlathoz való visszajelzések képzésbe való csatornázásának folyamatait és az értékelés tapasztalatainak megosztásának módjait.

→ Az egyik leghangsúlyosabb kérdés pedig az egyéni fejlődéshez való viszonyulás. Mennyire építünk annak diagnosztizálására, hogy a hallgató hol tart éppen, milyen igényei, kérdései, fejlődési céljai vannak? Ezeket reflektáljuk-e közösen és valóban beépítjük-e a gyakorlatba? Mennyire adaptívan? Ennek gondolata több dokumentumban is tetten érhető (ELTE, SZTE, KRE), még kiterjedtebbé és hangsúlyosabbá kell azonban tenni az erre vonatkozó lehetőségeket, megvalósításukat pedig érvényesíteni kell.

Felhasznált dokumentumok, linkek

Nyugat-Magyarországi Egyetem (NYME)

Összefüggő egyéni gyakorlat és dokumentumai (felkérő levelek, Összefüggő gyakorlat jegyzőkönyv és Összefüggő gyakorlat leírása, <http://www.bpk.nyme.hu/index.php?id=21346> - L=1

Tanári kompetenciák a NYME tanárképzésének értelmezése szerint, <http://www.bpk.nyme.hu/fileadmin/dokumentumok/bpfc/SZTI/PortfolioSzakdolgozat/Tanari-kompetenciak-a-NYME-tanarkezesenek-ertelmezese-szerint.pdf>

Útmutató a portfolio készítéséhez, http://www.bpk.nyme.hu/fileadmin/dokumentumok/bpfc/SZTI/PortfolioSzakdolgozat/Utmutato-a-portfolio-keszitesehoz-MA-szakos-hallgatok_2013.pdf

Segédlet a szintetizáló szemináriumhoz tanárjelöltek részére, http://pszk.nyme.hu/attachments/591_Tanari_reflexio.pdf

Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium, <http://www.bolyai.nyme.hu/>

Nyugat-Magyarországi Egyetem Öveges Kálmán Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium, <http://gyakorlo.atfk.nyme.hu/index.php/6156/?> - L=1

Vázlatírás-tervezet lépései, követelményei

Egységes szakvezetői értékelési rendszer

A tanítási óra és a tanító munkájának értékelése

Kompetenciás lap

Miskolci Egyetem (ME)

<http://www.tanarkepzo.hu/>

<http://www.tanarkepzo.hu/kompetenciaalapu>

http://www.tanarkepzo.hu/oktatoi_dokumentumok

<http://www.tanarkepzo.hu/szabalyzatok> oldaláról:

A tanítási gyakorlattal kapcsolatos tudnivalók (hagyományos tanár szak)

Javasolt gyakorlatok, feladatok a tanár szakos portfólióhoz, a portfólióval kapcsolatos követelmények

Bázisiskolák és vezetőtanárok

Ugrai János dokumentumai, http://www.tanarkepzo.hu/dok_uj:

Összefüggő szakmai gyakorlat - tanári Ma (levelező, nappali)

Követő szeminárium - tanári Ma (levelező)

Követő szeminárium - 2014/15. tanári Ma (nappali)

Kovácsné Duró Andrea és Ugrai János: Javasolt gyakorlatok, feladatok a tanár szakos portfólióhoz,
a portfólióval kapcsolatos követelmények,
www.tanarkepzo.hu/sites/default/files/portfolio_szabalyzat_2014.docx

Tanári portfólió, [http://www.google.hu/url?sa=t - rct=j - q= - esrc=s - source=web - cd=1 - ved=0CCMQFjAA - url=http%3A%2F%2Fwww.unimiskolc.hu%2F~bbziweb%2Fbbzi%2Fhallgatok%2Fportfolio_a_tanari_kompetenciak.docx - ei=zJc6VO33lcve7AbtooCYCQ - usg=AFQjCNEzdIX8U8iURpwWGkl_5MM4Rjj8wQ - bvm=bv.77161500,d.ZGU](http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCMQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.unimiskolc.hu%2F~bbziweb%2Fbbzi%2Fhallgatok%2Fportfolio_a_tanari_kompetenciak.docx&ei=zJc6VO33lcve7AbtooCYCQ&usg=AFQjCNEzdIX8U8iURpwWGkl_5MM4Rjj8wQ&bvm=bv.77161500,d.ZGU)

Avasi Gimnázium, <http://www.avasi.hu/>

Herman Ottó Gimnázium, <http://hermangimnazium.hu/>

Eötvös Loránd Tudomány Egyetem (ELTE)

ELTE Tanárképző Központ oldala, http://tkk.elte.hu/?page_id=35

Tanár leszek, tanár vagyok, <http://www.tanarkepzes.elte.hu/>

Az értékelési portfólió, <http://www.tanarkepzes.elte.hu/tanarkepzes-az-elte-n-6-oldal/a-tanari-szakzarasa63-oldal/az-ertekelesi-portfolio/>

Mi a gyakorlatok célja a tanári képzésben, <http://www.tanarkepzes.elte.hu/tanarkepzes-az-elte-n-6-oldal/gyakorlatok-52-oldal/mi-a-gyakorlatok-celja-a-tanari-kepzesben/>

Milyen típusú gyakorlatok vannak a tanári képzésben, <http://www.tanarkepzes.elte.hu/tanarkepzes-az-elte-n-6-oldal/gyakorlatok-52-oldal/milyen-tipusu-gyakorlatok-vannak-a-tanari-kepzesben-es-hol-lehet-ezeket-elvegezni/>

Összefüggő egyéni gyakorlat, <http://www.tanarkepzes.elte.hu/tanarkepzes-az-elte-n-6-oldal/gyakorlatok-52-oldal/milyen-tipusu-gyakorlatok-vannak-a-tanari-kepzesben-es-hol-lehet-ezeket-elvegezni/osszefuggo-egyeni-gyakorlat/>

Pedagógiai-pszichológiai, csoportos és egyéni iskolai gyakorlat, <http://www.tanarkepzes.elte.hu/tanarkepzes-az-elte-n-6-oldal/gyakorlatok-52-oldal/milyen-tipusu-gyakorlatok-vannak-a-tanari-kepzesben-es-hol-lehet-ezeket-elvegezni/pedagogiai-pszichologiai-csoportos-es-egyeni-iskolai-gyakorlat/>

Szaktárgyi tanítási gyakorlat, <http://www.tanarkepzes.elte.hu/tanarkepzes-az-elte-n-6-oldal/gyakorlatok-52-oldal/milyen-tipusu-gyakorlatok-vannak-a-tanari-kepzesben-es-hol-lehet-ezeket-elvegezni/szaktargyi-tanitasi-gyakorlat/>

Szivák Judit- Lénárd Sándor- Rapos Nóra: Mentor és tanárjelölt az összefüggő egyéni gyakorlaton, Módszertani ajánlás, <http://www.trefort.elte.hu/lapok/tanarkepzes/mentor.es.tanarjelolt.pdf>

A tanári mesterképzési szak szaktárgyi tanítási gyakorlata - https://tanulmanyi.pk.elte.hu/TMA_szaktargyi_gyak

Tájékoztató az ELTE partnerintézményei számára a tanári mesterszak összefüggő egyéni szakmai gyakorlatáról, http://pedagoguskepzes-halozat.elte.hu/wp-content/files/ELTE_TMA_szakmai_gyak_tajekoztato.pdf

ELTE Apáczai Csere János Gyakorlóiskola és Gimnázium, www.apaczai.elte.hu

A tanári mesterszak iskolai gyakorlatai, http://www.trefort.elte.hu/lapok/tanarkepzes/tanariMA_gyakorlat.doc

Kérdőív tanárjelöltek számára, <http://www.apaczai.elte.hu/?fomenu=tanarkepzes-cikk=kerdoiv>

Igazolólap tanári mesterképzésben részt vevő hallgató szaktárgyi tanítási gyakorlatához, http://www.apaczai.elte.hu/?fomenu=tanarkepzes-cikk=ma_bolognai_nappali

ELTE Trefort Ágoston Gyakorlóiskola, www.trefort.elte.hu

Szaktárgyi tanítási gyakorlat és Egyéni összefüggő gyakorlat dokumentumai, <http://www.trefort.elte.hu/lapok/nevgyak.php> :

Portfólió és záróvizsga

Tájékoztató az összefüggő szakmai gyakorlatról

Nem szaktárgyi tevékenységek

Értékelés

A tanári mesterszak iskolai gyakorlatai (részletesen), http://www.trefort.elte.hu/lapok/tanarkepzes/tanariMA_gyakorlat.doc

Eszterházy Károly Főiskola Gyakorlóiskola (EKTF)

Iskolai szakmai és tanítási gyakorlatok leírása, EKTF, pedtamop412b.pte.hu/index.php?p=downloads-did=69

http://www.felvi.hu/felveteli/jelentkezes/felveteli_tajekoztato/FFT_2014A/3_felsooktatasrol/32_nehany_kepzesrol/324_tanari_mesterkepzes?printMode=true

ÚTMUTATÓ tanári mesterképzési szakos hallgatók iskolai gyakorlataihoz, Eszterházy Károly Főiskola Tanárképzési és Tudástechnológiai Kar, Eger, 2009. pedtamop412b.pte.hu/index.php?p=downloads-did=69

A hospitálás szempontjai EKTF, http://www.google.hu/url?sa=t-rct=j-q=-esrc=s-source=web-cd=1-ved=0CCEQFjAA-url=http%3A%2F%2Fnevtud.ektf.hu%2Fhallgatoknak%2Fped_tan_MA%2Fhospitalas_megfigy_szemp.doc-ei=_H75U7DKHIHTaPGzgJAM-usg=AFQjCNGtQzNFeF-DyeY7xsBEWamWq6qVFA-sig2=PjWr0W9-olHWEJVxDtDy0Q-bvm=bv.73612305,d.d2s

Eszterházy Károly Főiskola Gyakorlóiskola, gyakorlo.ektf.hu/

Debreceni Egyetem (DE)

<http://tanarkepzes.unideb.hu/>

Miért kell..., <http://tanarkepzes.unideb.hu/levelezo-kepzes/tanitasi-gyakorlat-levelevo-tagozaton.html>

Lehet-e, <http://tanarkepzes.unideb.hu/tanitasi-gyakorlat/jelentkezes-szakos-szigorlat-hianyaban.html>

<http://tanarkepzes.unideb.hu/tanitasi-gyakorlat/egy-felev-alatt-ket-szak-gyakorlat.html>

Portfólió, <http://tanarkepzes.unideb.hu/dokumentumok.html#portfolio>

Alsóéves http://tanarkepzes.unideb.hu/media/documents/hagyomanyos_osztatlan_kepzes/alsoeves_gyakorlohelyek.pdf gyakorlólhelyek,

Gyakorló és http://tanarkepzes.unideb.hu/media/documents/kepzes/gyakorlo_es_bazisiskolak.pdf bázisiskolák,

http://tanarkepzes.unideb.hu/media/documents/hagyomanyos_osztatlan_kepzes/az_a_1_gyakorlat_tematikaja_program_es_ellenorzo_lap.pdf

Tanítási http://tanarkepzes.unideb.hu/media/documents/tantsi_gyakorlat_2_flv_60_kredit_j_copy.pdf gyakorlat,

Vezetőtanárok a DE tanárképzésében, <http://ametist.detek.unideb.hu/tekeh/tanarkepzes/vezetotanarok.htm>

<http://ametist.detek.unideb.hu/tekeh/tanarkepzes/18%20B%20gyak%20ell%20lap.htm>

Tanítási-pedagógiai gyakorlat, Debreceni Egyetem Tudományegyetemi Karok, http://tanarkepzes.unideb.hu/media/documents/hagyomanyos_osztatlan_kepzes/tanitasi_gyakorlat.pdf

Tanári mesterképzési szak tanítási gyakorlatai a Debreceni Egyetemen tanarkepzes.unideb.hu/ugyintezes/altalanos-informaciok.html

<http://tanarkepzes.unideb.hu/dokumentumok.html#kepzesi-program>

http://tanarkepzes.unideb.hu/media/documents/tajekoztato_fzet_nappali_sszefgg_gyak._2013.pdf

Debreceni Egyetemi Kossuth Lajos Gyakorlóiskolája, http://www.kiskossuth.unideb.hu/new/?page_id=498

Pannon Egyetem

Osztatlan tanárképzés, Pannon Egyetem, https://tanarkepzesweb.mftk.uni-pannon.hu/images/pdfs/osztatlan_tanari.pdf

Tanártájéoló, http://tanarkepzesweb.uni-pannon.hu/images/pdfs/tanartajolo_majus_junius.pdf.

Tanárképző Központ oldala, <http://tanarkepzesweb.uni-pannon.hu/index.php/hu/a-tanarkepzes-koezponrol>

MA képzés, Pannon Egyetem, https://tanarkepzesweb.mftk.unipannon.hu/images/pdfs/tanari_mesterszak.pdf

Padányi Katolikus Iskola, <http://www.padanyi.uni-pannon.hu/>

Pécsi Tudományegyetem (PTE)

Tanári mesterképzési szak, PTE, <https://www.tr.pte.hu/etr3/Tanterv.aspx?tanterv=10 - kprid=2763...>

http://mesterkepzes.pte.hu/files/tiny_mce/tajekoztato_tanari_szakgyak2012.pdf

Pécsi Tudományegyetem- Illyés Gyula Gyakorlóiskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Gyakorlóóvoda,
<http://gyakorlo.igyk.pte.hu/>

1.számú Gyakorló Általános Iskola, Pécsi Tudományegyetem , <http://gyak1.pte.hu/hallgatokepzes>

Szegedi Tudományegyetem (SZTE)

Szakmai gyakorlat a tanári mesterképzésben a Szegedi Tudományegyetemen, <http://www.gyakg.u-szeged.hu/jelolt/docs/szabalyzat20100216.pdf>

Kasik László-Molnár Edit Katalin (2011) Segédanyag a portfólió elkészítéséhez,
<http://www.google.hu/url?sa=t - rct=j - q= - esrc=s - source=web - cd=1 - ved=0CCAQFjAA - url=http%3A%2F%2Fwww.u-szeged.hu%2Fdownload.php%3FdocID%3D24125 - ei=aN31U42XMqbMyAP014KIBg - usg=AFQjCNFhoSAA2894IDgstXKrQBMgtfaEKg - sig2=f-h-jJd6ez0MadqGC4DJbA - bvm=bv.73231344,d.bGQ>

Szegedi Tudományegyetem Ságvári Gyakorló Általános Iskola, <http://www.sgyak.u-szeged.hu/dokumentumok/hallgkerd10.pdf>.

SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános és Művészeti Iskolája, <http://www.gyak.jgypk.u-szeged.hu/>

Pázmány Péter Katolikus Egyetem (PPKE)

A csoportos gyakorlat leírása, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar,
Tanárképző Intézet, [https://btk.ppke.hu/uploads/articles/8748/file/csoportos\(1\).doc](https://btk.ppke.hu/uploads/articles/8748/file/csoportos(1).doc)

Osztatlan tanárképzés, <https://btk.ppke.hu/kepzesek/osztatlan-tanarkepzes>

A tanári mesterszak iskolai gyakorlatai,
https://btk.ppke.hu/uploads/articles/6309/file/tajekoztato_1.doc

Tanári MA gyakorlatok, <https://btk.ppke.hu/karunkrol/intezetek-tanszekek/vitez-janos-tanarkepzo-kozpont/tanarkepzo-tanszek/tanari-ma-gyakorlatok>

Pályaismereti gyakorlat,

<https://btk.ppke.hu/karunkrol/intezetek-tanszekek/vitez-janos-tanarkepzo-kozpont/tanari-ma-gyakorlatok/tanari-ma-gyakorlatok/palyaismereti-gyakorlat>

A Pályaismereti gyakorlat II. része,
[https://btk.ppke.hu/uploads/articles/.../palyaismereti_gyakorlat_II\(1\).doc](https://btk.ppke.hu/uploads/articles/.../palyaismereti_gyakorlat_II(1).doc)

Egyéni gyakorlat, <https://btk.ppke.hu/karunkrol/intezetek-tanszekek/vitez-janos-tanarkepzo-kozpont/tanari-ma-gyakorlatok/tanari-ma-gyakorlatok/egyeni-szakmai-gyakorlat>

Szakterületi csoportos gyakorlat, <https://btk.ppke.hu/karunkrol/intezetek-tanszekek/vitez-janos-tanarkepzo-kozpont/tanari-ma-gyakorlatok/tanari-ma-gyakorlatok/szakteruleti-csoportos-gyakorlat>

Hoffmann Rózsa – Somogyi-Tóth Katalin: Útmutató tanárjelöltek iskolai pedagógiai gyakorlatához és a tanári szakdolgozathoz, 7-8.o. - <https://btk.ppke.hu/uploads/articles/7578/file/utmutato.doc>

Vitéz János Katolikus Általános Iskola, <http://vitezjanos-kat-iskola-ppke.net10.hu/>

Károly Gáspár Református Egyetem (KRE)

Szervezeti és Működési Szabályzat III. rész: Hallgatói Követelményrendszer, tanulmányi és vizsgaszabályzat , http://www.kre.hu/portal/index.php/component/docman/doc_download/27-iii-hallgatoi-koevetelmenyrendszer-tvsz-2014-03-13.html?Itemid=

Tanárképző Központ, <http://www.kre.hu/btk/index.php/tanarkepzo-kozpont.html>

A ciklusokra vonatott tanári mesterszakra vonatkozó tanári mesterszakra vonatkozó sajátos rendelkezések, KRE, http://www.kre.hu/portal/index.php/component/docman/doc_download/74-tvsz-10-sz-fueggelek-2013-szeptembereben-kezdet-hallgatok-szamara.html?Itemid

'C' típusú egyéni gyakorlat, Munkanapló, Károly Gáspár Református Egyetem, [http://www.google.hu/url?sa=t - rct=j - q= - esrc=s - source=web - cd=1 - ved=0CCEQFjAA - url=http%3A%2F%2Fwww.kre.hu%2Fbtk%2Findex.php%2Fletoeltheto-dokumentumok%2Fdoc_download%2F536-munkanaplo-a-tanarjeloltek-egyeni-oesszefueggo-szakmai-c-tipusu-gyakorlatahoz.html - ei=k1I6VOFjNoaV7Aawh4HYBA - usq=AFQjCNGSSAbzoVWd9Xj68cJevpzwGMzOSQ - bvm=bv.77161500,d.ZGU](http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCEQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.kre.hu%2Fbtk%2Findex.php%2Fletoeltheto-dokumentumok%2Fdoc_download%2F536-munkanaplo-a-tanarjeloltek-egyeni-oesszefueggo-szakmai-c-tipusu-gyakorlatahoz.html&ei=k1I6VOFjNoaV7Aawh4HYBA&usq=AFQjCNGSSAbzoVWd9Xj68cJevpzwGMzOSQ&bvm=bv.77161500,d.ZGU)

Portfólió tájékoztató, 2014, www.kre.hu/btk/index.php/.../807-portfolio-tajekoztato-2014.html

Arany János Református Gimnázium és Diákotthon, <http://www.ajrg.hu/67>

Jászné Kajmádi Mónika – Tillmann Mónika (2014): A szaktárgyi tanítási gyakorlat és az összefüggő egyéni gyakorlat helyzete. Háttér tanulmány. Kézirat.